

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BOYAMA KİTAPLARININ ANAOKULLARINDA EĞİTİM GÖREN
ÇOCUKLARIN YARATICILIKLARINA OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gülseren GÖK

Ankara

Eylül, 2009

Gülseren GÖK
Eylül, 2009

**BOYAMA KİTAPLARININ ANAOKULLARINDA
EĞİTİM GÖREN ÇOCUKLARIN
YARATICILIKLARINA OLAN ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BOYAMA KİTAPLARININ ANAOKULLARINDA EĞİTİM GÖREN
ÇOCUKLARIN YARATICILIKLARINA OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülseren GÖK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Nuran SAY

Ankara

Eylül, 2009

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Gülseren Gök’ün “Boyama Kitaplarının Anaokullarında Eğitim Gören Çocukların Yaratıcılıklarına Olan Etkisinin İncelenmesi” başlıklı tezi / / tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. NURAN SAY

.....

Üye:.....

.....

Üye:.....

.....

ÖNSÖZ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans tez çalışması olarak hazırlanan bu araştırma; “Boyama Kitaplarının Anaokullarında Eğitim Gören Çocukların Yaratıcılıklarına Olan Etkisinin İncelenmesi” amacı ile hazırlanmıştır.

Bugün, kullanımı çok fazla olan ve türce giderek artan boyama kitapları çocukların eğlence dünyasında büyük yer kaplamaktadır. Özellikle görsel bir öğe anlamında çocuklar tarafından büyük rağbet gören boyama kitapları, çocukların gelişim ve eğitiminde önem taşımaktadır. Resim, psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zeka kişilik ve yakın çevre özelliklerini yansıtan bir ifade aracı olarak da büyük bir önem taşımaktadır. Bu açıdan bakacak olursak, boyama kitabının ve diğer hazır materyallerin kullanımına ve işlevine ilişkin bilgilerin ortaya konulması gerekmektedir.

Bu araştırmanın çocuk resimleri ile ilgilenenler ve ilgili araştırma yapanlara yol gösterici ve yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde değerli bilgisi ile yol gösteren, ilgisi ve desteğini ile yardımcı olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Nuran SAY’ a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin eksikliklerin düzeltilmesinde ve çocuk resimlerinin değerlendirilmesi aşamasında bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, ilgi ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Meliha YILMAZ’ a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Resimlerin yorumlanması aşamasında uzmanlık görüşleriyle yardımcı olan sevgili hocalarım Doç. Dr. Serap BUYURGAN’ a, Yrd. Doç. Dr. Hacer Elif DAĞLIOĞLUNA’ na, Ar. Gör. Banu ÇOLAK’ a ve verilerin analizi kısmında bana yardımcı olan sevgili hocalarım Doç. Dr. Necati CEMALOĞLU ile Barboros KIZILKOCA’ ya teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen değerli AİLEME, tez çalışmalarım sırasında manevi destekleriyle yanımda olan, değerli arkadaşlarım Ar. Gör. Özlem TAŞDELEN' e, Derya KOÇ' a ve sevgili kardeşim Ömer Rafet GÖK' e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET

BOYAMA KİTAPLARININ ANAOKULLARINDA EĞİTİM GÖREN ÇOCUKLARIN YARATICILIKLARINA OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

GÖK, Gülseren

Yüksek Lisans, Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nuran SAY

Eylül -2009, 111 sayfa

Bu araştırma, “Boyama Kitaplarının Anaokullarında Eğitim Gören Çocukların Yaratıcılıklarına Olan Etkisinin İncelenmesi” adına hazırlanan bir çalışmadır. Araştırmanın temel amacı; 5-6 yaş grubu okul öncesi çocuklarda, boyama kitabı kullanımından önceki çizimler ile sonraki çizimlerin karşılaştırılması, boyama kitabının çocukların yaratıcılıklarına olan etkisinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi içindir.

Araştırmanın birinci bölümünde, giriş başlığı altında problem, amaçlar, önem, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar hakkında açıklamalar yapılmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde ilgili kaynak taraması yapılarak, araştırmaya ışık tutacak veriler, tanımlar ve açıklamalar yer almıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yürütülmesinde izlenilmiş olan yöntem, araştırmanın evreni, örnekleme, araştırmada kullanacak ölçme aracının hazırlanması, uygun hale getirilerek uygulanması, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuş ve açıklamalara yer verilmiştir.

Amacı gerçekleştirmek, boyama kitabının okul öncesi eğitim çağı çocuklarının sanatsal gelişimleri üzerindeki etkilerini belirlemek ve ortaya koymak için yapılmış olan bu araştırmadan elde edilen tüm bilgiler araştırmanın dördüncü bölümünde bulgular ve yorumlar şeklinde yer almıştır.

Beşinci bölümde, sonuç bölümüne yer verilerek, araştırma ile ilgili öneriler açıklanmıştır. Araştırmada faydalanılan kaynaklar ile ilgili bilgiler de kaynakçada belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, boyama kitabı, sanat eğitimi, yaratıcılık.

ABSTRACT

THE COLORING BOOKS TO PRESCHOOL STUDYING CREATIVITY IN THE CHILDREN STUDY THE EFFECTS

GÖK, Gülseren

Master Degree, Department Of Fine Arts Education

Thesis Advisor: Yrd. Doç. Dr. Nuran SAY

September- 2009, 111 page

This research “THE COLORING BOOKS TO PRESCHOOL STUDYING CREATIVITY IN THE CHILDREN STUDY THE EFFECTS” the name is work prepared. The main purpose the research group of pre-school children five-six years old from the use of a Picture book wiht the next drawing the comprasion of previous drawings creating a picture book for children of the indentification and assesssment of the effects is for.

In the first section of the research under the title of entry, problem, purpose, signifance,assumptions limited description is made about holder and definitions. In the second section of the research, related to the open source scan to the research data, definitions and description were inculuded. In the thirt part of the investigation,, the necessary explanations about the method under the heading of the universe-sampling data collection, solition and interpretation of data related to location are given.

This investigation that vas done to reach the purpose of the research to identiry the impacts of colouring boks on the artistic Development of the childeren at the age of pre- school education the information that was gained from this inwestigation have been shown in the fourth section as findings and comments.

In the fifth section of the results of the research inculed recommendation are described. İnformation ebaut the research in use study are listed in the bibliography.

Keywords: Pre-school education, coloring book, art education, creativity.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
GRAFİK LİSTESİ.....	xiii
RESİMLER LİSTESİ.....	xiii

I. BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Amaç	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	5
II. BÖLÜM	8
2. İLGİLİ KAYNAKLAR	8

2.1. Boyama Kitabı	8
2.1.1. Piyasada Bulunan Boyama Kitapları, Dil, Şekil, İçerik ve Üslup Açısından Okul Öncesi Çocuklar İçin Nasıl Olmalıdır?	9
2.2. Okul Öncesi Eğitim	10
2.2.1. Okul Öncesi Çocuğun Bedensel Gelişimi	10
2.2.2. Okul Öncesi Çocuğun Bilişsel Gelişimi Özellikleri	11
2.2.3. Okul Öncesi Çocuğun Sosyal, Duygusal ve Dil Gelişim Özellikleri	12
2.2.4. Okul Öncesi Dönemde Aile ve Öğretmen Tutumu	12
2.2.5. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi	14
2.2.6. Çocuk Kimdir?.....	15
2.3. Yaratıcılık Nedir?	16
2.3.1. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Gelişimi.....	17
2.3.2. Yaratıcılığa Ait Süreçler	17
2.3.3. Yaratıcılığın Boyutları	19
2.3.4. Çocukta Yaratıcılığı Geliştiren Etmenler	20
2.3.5. Çocukta Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler	21
2.3.6. Yaratıcı Çocuğun Özellikleri	21
2.3.7. Yaratıcılığın Kriterleri(Ölçütleri)	22
2.4. Çocuk Resmine İlişkin Kuramlar	23
2.4.1. Gelişimsel Yaklaşımlar	23
2.4.2. Projektif Yaklaşımlar	23
2.4.3. Sanatsal Artistik Yaklaşımlar.	24
2.4.4. Sembolik Yaklaşımlar.....	24

2.5. Çocuk Resimlerinin İncelenmesinin Tarihçesi	24
2.5.1. Çocuk Resimlerinin Özellikleri	26
2.5.1.1. Düzleme Özelliği	26
2.5.1.2. Tamamlama Özelliği.....	26
2.5.1.3. Boy Hiyerarşisi Özelliği	27
2.5.1.4. Saydamlık Özelliği	28
2.6. Çocukların Çizgisel Gelişim Basamakları	28
2.6.1. Şema Öncesi Dönem(4-7 Yaş)	28
2.6.1.1. Şema Öncesi Dönemin Önemi.....	28
2.6.1.2. Şema Öncesi Dönem Resimlerinin Özellikleri	29
2.6.1.3. Şema Öncesi Dönemde Renklerin Anlamları	31
2.6.1.4. (5-6) Yaş Grubu Çocukların Resimleri.....	32
2.6.1.5. (5-6) Yaş Grubundaki Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri	34
III. BÖLÜM.....	35
3. YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Modeli.....	35
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	36
3.3. Verilerin Toplanması	36
3.4. Verilerin Analizi	37
IV. BÖLÜM.....	38
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	38

4.1. Bulgular	38
4.1.1. Alt amaç 1a, 1b, 1c'ye İlişkin Bulgular	38
4.1.2. Alt amaç 2a, 2b, 2c'ye İlişkin Bulgular	38
4.1.3. Alt amaç 3a, 3b, 3c'ye İlişkin Bulgular	39
4.1.4. Alt amaç 4'e İlişkin Bulgular	40
4.2. Yorumlar	45
4.3. Resimlerin Analizi	47
V.BÖLÜM	83
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
5.1. Sonuçlar	83
5.2. Öneriler	85
EKLER	87
Ek 1. Kaman İlçe Merkez Zübeyde Hanım Anaokulu'nda Araştırma Yapabilmek İçin Alınan İzin Belgesi	88
EK 2. Araştırmada Kullanılan “Deniz Altında Yaşam Konulu Boyama Kitabı Çalışma Sayfası	89
Ek 3. Çocuk Resimlerinin Analizinden Kullanılan Değerlendirme Kriterleri	90
EK 4. Özgeçmiş	91
KAYNAKÇA.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.k. :Adı Geçen Kitap

a.g.m. :Adı Geçen Makale

Başk. :Başkaları

c. :Cilt

Çev. :Çeviren

Der. :Derleyen

Ed.: Editör

Haz. :Hazırlayan

p.: Page

s. :Sayfa

Şek. :Şekil

Yay. Haz. :Yayına Hazırlayan

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Kategori Sonucuna Göre Toplam Değişim Dağılımı.....	39
Tablo 2. Kız Çocuklarına Ait Şema Renk ve Kompozisyon Değişim Tablosu	40
Tablo 3. Erkek Çocuklarına Ait Şema Renk ve Kompozisyon Değişim Tablosu	42
Tablo 4. Değerlendirme Kriterlerine Ait Değişim Sonuçları.....	43
Tablo 5. Çocuk 1'in Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	48
Tablo 6. Çocuk 2'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	50
Tablo 7. Çocuk 3'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	52
Tablo 8. Çocuk 4'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	54
Tablo 9. Çocuk 5'in Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	56
Tablo 10. Çocuk 6'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	58
Tablo 11. Çocuk 7'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	60
Tablo 12. Çocuk 8'in Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	62
Tablo 13. Çocuk 9'un Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	64
Tablo 14. Çocuk 10'nun Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	66
Tablo 15. Çocuk 11'in Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	68
Tablo 16. Çocuk 12'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	70
Tablo 17. Çocuk 13'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	72
Tablo 18. Çocuk 14'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	74
Tablo 19. Çocuk 15'in Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	76

Tablo 20. Çocuk 16'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	78
Tablo 21. Çocuk 17'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	80
Tablo 22. Çocuk 18'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu.....	82

GRAFİK LİSTESİ

Şekil 1. Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Toplam Değişim Grafiği	40
Şekil 2. Kız Çocuklarına Ait Şema, Renk ve Kompozisyon Değişim Grafiği	41
Şekil 3. Erkek Çocuklarına Ait Şema, Renk ve Kompozisyon Değişim Grafiği	41
Şekil 4. Değerlendirme Kriterlerine Ait Değişim Sonuçlarının Genel Ortalaması Grafiği.....	44
Şekil 5. Değerlendirme Kriterlerine Ait Değişim %'lik Sonuçları.	44

RESİM LİSTESİ

Resim 1.	47
Resim 2.	47
Resim 3..	47
Resim 4	49
Resim 5	49
Resim 6	49
Resim 7	51
Resim 8	51

Resim 9	51
Resim 10	53
Resim 11	53
Resim 12	53
Resim 13	55
Resim 14	55
Resim 15.....	55
Resim 16.	57
Resim 17..	57
Resim 18	57
Resim 19	59
Resim 20	59
Resim 21	59
Resim 22	61
Resim 23	61
Resim 24	61
Resim 25	63
Resim 26	63
Resim 27	63
Resim 28	65
Resim 29	65
Resim 30	65
Resim 31	67

Resim 32	67
Resim 33.....	67
Resim 34.	69
Resim 35..	69
Resim 36	69
Resim 37	71
Resim 38	71
Resim 39	71
Resim 40	73
Resim 41	73
Resim 42	73
Resim 43	75
Resim 44	75
Resim 45	75
Resim 46	77
Resim 47	77
Resim 48	77
Resim 49	79
Resim 50	79
Resim 51	79
Resim 52	81
Resim 53	81
Resim 54	81

I. BÖLÜM

Bu bölümde, problem, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1. GİRİŞ

Resim, psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zeka kişilik ve yakın çevre özelliklerini yansıtan bir ifade aracı olarak da büyük bir önem taşır.(Yavuzer, 2004, s.74)

Sanat eğitimi, özellikle okul öncesinde çocuğun önceden öğrenmiş olduğu bazı davranış ve sözcüklerden daha güçlü bir anlatım ve iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çizim, boyama ve üç boyutlu - inşa etkinlikleri çocuğun duygu, düşünce, algı, kavram, tepki ve becerilerinin somut göstergeleridir. Çocuğu kolay halde gözlemlene ve tanıma olanağı vermesi açısından, oyun ortamı gibi resim etkinliğinin de önemi büyüktür. Uzmanlar genellikle, resim eğitimi verirken, çocuğun yaratıcılığının ve öz güveninin gelişmesinde hazır materyallerin kısıtlayıcı özelliği olduğunu savunurlar.

“ Bir yerden bakılarak kopya edilen, boyatılan biçimler yaratıcılığı engeller. Verilen bir modeli kopya etmek çocuğa bir şey kazandırmadığı gibi aksine zararlı bir yöntemdir.”(Büyükişleyen, 1975, s.15)

Değişik kültür, yetiştirme koşulları ve bireysel özellikler, doğal olarak çocuk resimlerinde de farklılığa neden olmaktadır. Okullarda resim-iş eğitimi genel eğitimin bir parçası olarak görülmekle birlikte kendine özgü, kendine özel teknikleri ve yöntemleri olan bir alandır. Öğrenciler için bu ders, düşünsel, bilişsel, duyuşsal ve bedensel etkinlikler içinde bulunarak kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan çok yönlü önemli sanatsal bir araçtır.

Sanatsal sorularla bireyler hakkında bazı yargılara varmamızı sağlayan zeka ve kişilik testlerine ilginin giderek azaldığı günümüzde, uygulanan inceleme ve tanıma

araçları arasında resmin önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir.(Yavuzer, 2005, s.5) Resim, kolay bir anlatım aracı olması nedeniyle, sınırlı sözcük bilgisine sahip bir çocuk için, kendisi ile dış dünya arasında iletişimi sağlayan bir araçtır. Resim çocuğun iç dünyasını keşfetmek için oldukça ideal, projektif bir tekniktir. Çocukların çoğunluğunun resmi sevmeleri ise bu tekniğin kullanımını kolaylaştırmaktadır.

Çocuk resimlerinin incelenmesi ve çocuk dönemleri ile ilgili yapılmış birçok araştırma ve çalışma gözlemlenmiştir. Ancak okul öncesi verilen sanat eğitiminde boyama kitaplarının kullanılmasının çocukta nasıl bir etkide bulunduğunu araştıran yeterli kaynak olmadığı gözlemlenmiştir. Bu araştırma, okul öncesi görsel sanatlar eğitiminde uygulanan bu yöntemin doğruluğu veya yanlışlığı hakkındaki bilgilerin ortaya konması, ülkemizde okul öncesi eğitiminin bilinçlendirilmesinde çocukların ve eğitimcilerin yanı sıra toplumunda bilgilendirilmesi bu problemleri aşmamızda yardımcı olacaktır.

1.1. Problem

Çocukların çizgi becerilerinin, çizgi yeteneğinin ve yaratıcılıklarının geliştirilmesi için ilk atılan adım olarak kırtasiyelerde bolca bulunan boyama kitaplarının alımıyla başlanmaktadır. Boyama kitabı kullanımının çocuklarda temel eğitim aşamasında; çocuğun el kaslarının gelişmesinde, boyama gücünün artırılmasında, çevreyi ve nesneyi tanımada yararlı olduğu düşünülmektedir. Fakat çocuğun duygu ve düşüncelerinin ortaya koyulmasında, yaratıcılığın geliştirilmesinde etkisinin ne olduğu bilinmemektedir.

Görsel sanatlar eğitimi, her alanda yaratıcı bireyler yetiştirmekte önemli bir araçtır. Çünkü her çocuğun yaratıcı gücü vardır ve sanat eğitimi yaratıcılığını güdüler(Gürtuna, 2003, s.21). Okul öncesi kurumlarda verilen sanat eğitiminin bilinçli bir şekilde gerçekleşmesi çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.

1.2. Problem Cümlesi

Boyama kitaplarının anaokullarında öğrenim gören çocukların yaratıcılıklarını nasıl etkilemektedir?

1.3. Amaç

Boyama kitaplarının anaokullarında öğrenim gören çocukların yaratıcılıklarına ve yaptıkları resimler üzerindeki etkisini saptamaktır.

Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranacaktır.

1. Boyama kitaplarının anasınıfı çocuklarının “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında;
 - a. Boyama kitabı uygulamasından önce(ön test) şema betimlemesi boyutundaki durumu nedir?
 - b. Boyama kitabı uygulamasından sonra(son test) şema betimlemesi boyutundaki durumu nedir?
 - c. Uygulama öncesi ve sonrası şema betimlemesi boyutunda, aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Boyama kitaplarının anasınıfı çocuklarının “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında;
 - a. Boyama kitabı uygulamasından önce(ön test) renk kullanımı boyutundaki durumu nedir?
 - b. Boyama kitabı uygulamasından sonra(son test) renk kullanımı boyutundaki durumu nedir?
 - c. Uygulama öncesi ve sonrasında renk kullanımı boyutunda, aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Boyama kitaplarının anasınıfı çocuklarının “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında;
 - a. Boyama kitabı uygulamasından önce(ön test) kompozisyon oluşturma boyutundaki durum nedir?
 - b. Boyama kitabı uygulamasından sonra(son test) kompozisyon oluşturma boyutundaki durum nedir?
 - c. Uygulama öncesi ve sonrasında kompozisyon oluşturma boyutunda aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Boyama kitaplarının şema, renk ve kompozisyon açısından kız ve erkek çocuklara etkisi nedir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi gibi kritik bir dönemde başlayan görsel sanatlar eğitimi ile çocuklara kendilerini ifade edecekleri etkinlikler yaptırarak, çocukların özgür ve özgün ifade gücüne ulaşmaları hedeflenmektedir. Kendini daha özgür ve özgün ifade etme ortamı bulan çocuk, daha üretken, daha girişimci, daha bağımsız ve en önemlisi özgüven duygusu daha güçlü bireyler olurlar. Ayrıca sağlıklı duygusal gelişim gösterirler(Özler, 2009, s.21).

Okulöncesi dönemde çocuklara sanat eğitimi verilirken izlenilen yolların etkililiği ve doğruluğu tartışılır düzeydedir. Görsel sanatlar eğitiminde amaç, çocukların tam da özgürce ifade etmeyi sevdikleri bu dönemde, yaratıcılığın gelişmesini sağlamak iken, boyama kitabı uygulamaları nedeniyle tam tersine çocukların yaratıcılıklarını köreltme yönünde de gerçekleşebilmektedir. Çocuğun yeteneklerinin ve tasarım gücünün gelişmesinde büyük yer teşkil eden resim yapma isteminin gelişmesi ve yaygınlaşmasında uygulama yeri olan anaokullarında spontane yapılan resimler ile boyama kitabı uygulamalarının ardından yapılan resimler arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

Bu araştırma, okul öncesinde özellikle 5 ve 6 yaş grubu çocukların resim etkinliklerin sonucunda edinmiş oldukları resimsel bilgi ile deneyimlerinin duygusal ve sosyal iletişim ve gelişimlerine olan katkısının araştırılması açısından da önemlidir. Boyama kitabı uygulamasının çocukların resim çalışmalarına olan etkisini saptamak ve bu eğitimin çocukların yaratıcılık yetisi üzerindeki etkilerinin açığa kavuşturulması açısından önemlidir

1.5. Varsayımlar

Boyama kitaplarının anaokullarında öğrenim gören çocukların yaratıcılıklarına olan etkilerini öğrenmek amacıyla yapılacak olan bu çalışmada bazı varsayımlara yer verilmiştir. Bunlar;

- Uygulamaları süresince çocuklar, resim etkinliklerine gönüllü ve içtenlikle katılmışlardır.
- Örneklem, evreni temsil niteliğindedir.
- Yaratıcılığın gelişmesinde önemli bir yere sahip olan uygulamalara yer verilmemekte, boyama kitabı kullanımını mecbur kılınmaktadır.
- Yapılan deney ve gözlemler araştırmanın sonucunun doğru olarak ortaya konulmasını sağlayacaktır.

1.6. Sınırlılıklar

- Bu araştırma Kırşehir'in Kaman İlçe Merkezi ile sınırlandırılmıştır.
- Bu araştırma Kaman İlçe Merkezi'nde bulunan Zübeyde Hanım Anaokulu'nda öğrenim gören (5-6) yaş grubu okul öncesi öğrencileriyle sınırlı kalmıştır.
- Bu araştırma anaokulunda bulunan 18 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Çalışmanın bu bölümünde çalışma sırasında sıklıkla kullanılan, bazı kavramların ne anlamda kullanıldığı üzerinde durulmuştur.

- **Biçimlerde Çözümleme:** Yaratıcı bir çocuk, hiçbir zaman yüzeysel bir anlama ile yetinmeyeceği için sadece bütünün gelişi güzel izlenimiyle, üstünkörü genellemeye yetinmez. Yaratıcı bir çocuğun, bir biçim ya da bir figürün bütününden parçalarına doğru gidisini gerçekleştirdiğini görürüz. Bir ağaca baktığımızda, genel seklini görürüz ama onu çözümlediğimizde, dalları, yaprakları kabuğu ve orada ona ait özellikleri daha açık algılarız(Özsoy: 2003, s.148).
- **Boyama Kitabı:** İçerisinde çocuğun çevresinde bulunan nesneler, bitki, hayvan ve insan figürlerinin bulunduğu, çocukların el becerilerini, küçük kas gelişimlerini ve renk bilgilerini geliştirmek amacıyla hazırlanmış olan okul öncesi dönemi çocuk kitabıdır(Okul Öncesi Eğitim Kataloğu, 2009, s.41)

- **Görsel Sanatlar:** Desen, resim, özgün baskı, heykel; film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve manzara tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatlar; halk sanatları; seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıftır. Görsel sanatların ne demek olduğunu kolayca anlamak için kendimizi geçmiş zaman içinde ta mağara resimleri çağı öncesinde hayali bir yolculuğa çıkabiliriz. Bu açıdan baktığımızda insanoğlunun ilk ulaştığı bir başarıyı fark edebiliriz(Özsoy, 2007, s.42).
- **Kavramları yeniden tanımlama:** Yaratıcı bir kişi, nesnelerin işlevlerini değiştirmek ve onları çeşitli ve yeni yollarda kullanmak için çizgileri, şekilleri, renkleri ve dokuları yeniden tanımlama yeteneğine sahiptir. Burada birey, eski alışılmış şeyleri yeni amaçlar için kullanmaktadır. Karagöz ve Hacivat’la ilgili bir kolaj çalışmasında düğmeler belki figürlerin gözlerine dönüştürülebilir; bir resimde Vermillion kırmızısı içeren fırça tuşu, bir evin baca tuğlası haline gelebilir. Her gerçekçi resimde çizgiler, şekiller, dokular, ve renkler resimde gördüğümüz nesnelerin çehreleri olmaları için yeniden tanımlanır. Resim gerçekte çizgilerden ve renk alanlarından meydana gelir., yoksa boya ve tuval ya da resmin içinden okuduğumuz evler, ağaçlar, insanlar, nehirler ve dağlar değil(Özsoy, 2007, s.164).
- **Kompozisyonda duyarlılık:** Yaratıcı kişi olay ya da durumun tüm yönleriyle çok fazla ilgilidir. Bu ilgi toplumsal algısal ve estetik değerleri içerir. Bunun anlamı, insanların ihtiyaçlarıyla, çevreyi duyumsamasıyla (görme, dokunma, duyma, koklama), o ortamda var olan estetik/yaratıcı problemlerle ilgilenmektir. Birey kişide araç ve gereçlere veya o andaki durumda alışılmış olmayan, ayrı ya da ümit verici her şeye karşı alışılmışın dışında yüksek derecede bir ilgi geliştirir. Bu, gerçekte, bir kişinin hayata kendi öz duyarlılığıdır. Bunun anlamı özel olandaki küçük farklılıklara duyarlılıktır(Özsoy, 2007, s.162).
- **Kompozisyonda Özgünlük:** Özgünlük, yaratıcılık tanımlarının en önemli öğelerinden biridir. Çocuğun, kendisine verilen etkinliği, öğretmenin müdahalesi olmadan kompoze etmesi, tamamlaması ve taklit ya da kopya olmayan, farklı bir ürün ortaya koyması, çocuğun kompozisyonunun özgün olduğunu gösterir(Özler, 2009, s.46).

- **Okul Öncesi Eğitim:** 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkanları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan eğitim sürecidir(MEB, 1993, s.2).
- **Özgün:** 1. Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal. 2. Bir buluş sonucu olan, nitelikleri bakımından benzerlerinden ayrı ve üstün olan(Türkçe Sözlük, 1983, s.933).
- **Renk:** Çeşitli cisimlerden yansıyarak gelen ışınların görsel idrakte oluşturduğu duygudur. Bir görme olayında ışınların göze gelmesi fiziksel, bu ışınlar karşısında gözde oluşan işlemler toplamı fizyolojik, cismin beyinde idrak edilmesi psikolojik bir olaydır(Divanlıoğlu, 1997, s.59). Renk; yapay ya da doğal tüm objelerden yansıyarak gelen ışınların gözlerce algılanarak hissedildiği bir görüntüdür.(Balcı; Say, 2004, s.49)
- **Renklerde Özgünlük:** Çocuklar renkleri içlerinden geldiği gibi kullanmayı severler. Mavi yüzlü bir insan, pembe bir kedi, turuncu bir ağaç yapmaktan çekinmezler. Bir yetişkin tarafından çocuğun resmine müdahale edilmezse “gökyüzünü maviye, çimenleri yeşile, ağaçların gövdelerini kahverengiye boyaması” gibi yönergeler almazsa, çocuk geleneksel anlayışa yönelmez. Çocuk, verilen yetişkin resimlerinin şablonlarını, yetişkinlerin istediği renklere boyamaya zorlanırsa, çocuğun resimlerinde renklerin özgünlüğünden söz edilemez(Özler, 2009, s.46).
- **Spontane:** Çocuklar yaşadığı çevresindeki olayları benmerkezci bir şekilde kendilerine özgü, çok sempatik bir tavırla ortaya koyarlar. Spontane; bu davranışların kendi arzusu ile olan ve dış tesirlerden etkilenmeden ortaya konulan çalışmaların yapılması şeklinde yorumlanmasıdır(Bigalı, 1984, s.654).
- **Yaratıcılık:** Yaratıcılık, genel bir tanımlama ile bilinenlerden yeni olanı çıkarmak, özgün sentezler yapmak, sorunlara farklı çözüm yolları bulabilmektir(Ünver, 2002, s.26).
- **Yaratıcı Düşünme:** Daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesneler ya da düşünceler arasında ilişki kurulması(Ünver, 2002, s.27).

II. BÖLÜM

2. İLGİLİ KAYNAKLAR

Bu bölümde ilgili kaynak taraması yapılarak araştırmaya ışık tutacak veriler, tanımlar ve açıklamalar yer almıştır.

2.1. Boyama Kitabı

İçerisinde çocuğun çevresinde bulunan nesneler, bitki, hayvan ve insan figürlerinin bulunduğu, çocukların el becerilerini, küçük kas gelişimlerini ve renk bilgilerini geliştirmek amacıyla hazırlanmış olan okul öncesi dönemi çocuk kitabıdır(Okul Öncesi Eğitim Kataloğu, 2009, s.41).

Renkleri tanıma ve kullanma, resimleri boyayarak renkli bir dünya yaratma, çocukların en çok sevdiği etkinlikler arasındadır. Resim boyama, aynı zamanda çocuğun eğitimi açısından da yararlıdır. Çünkü çocuklar resimleri boyarken, bir yandan da yazı yazmayı öğrenme sırasında kendilerine gerekli olacak yetenekleri geliştirirler(Yavuzer, 2005, s.48)

Büyüme çağında çocukların ellerinden düşürmediği boyama kitapları, acaba çocuğun gelişimini nasıl etkiliyor? Bazı eğitimciler, boyama kitaplarının çocukların hayal gücünü sınırlandırdığını savunurken, bir kesim de, bu kitapların çocuğun düşünce dünyasını geliştirdiği görüşündedir. Çocuğa oldukça kötü kağıda basılmış, özensiz çizilmiş resimli kitapları sunarsanız, çocuğun biçimlenmesinde estetik olgusu doğal olarak kötü gelişir. Çocuk kitabı çizerinin bu konuda üzerine düşen önemli sorumlulukları vardır ve özünde bunun bilincinde olunması gerekir.

Şöyle ki: Çevre düzenlemesi, objeler, giysi kültürü gibi kavram ve ideolojilerin doğru seçilmesi gerekmektedir. Okul öncesine yönelik bir kitap resimlemesinde, çocuk kitabın resimlerine bakarken kendi yakın çevresinden bir şeyler görmek arayışında

olduğundan bunu dikkate almalı ama belli bir hayal gücünün oluşması için sınırlan hafifçe zorlamak da gerekir.

“Renk seçiminde ise, genelde parlak ve canlı renkler çocukların ilgisini çekmekle beraber resimlenen kompozisyonun içeriği dikkate alınmalıdır. Örneğin, kedi ve köpek arasında geçen bir kavganın resimlenmede yanlış seçilen bir renk (bolca kırmızı) şiddetin tanımlayıcısı ve çağrıştıracısı olabilir. Çocuklara kitabı sevdirmek ve kitaplarla içice yaşamasını sağlayabilmek amacından hareketle kitap aracılığı ile verilecek mesajların önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kitabın metni olmasa dahi, çizilen resimlerin de bir öyküsü, bütünlüğü olmalı ve öykü bir anlamda çocuğun kurgu gücüne bırakılmalıdır. Çocuğa ne anlatılmak, ne verilmek isteniyorsa bunun analizi iyi yapılmalıdır”(Döl, 1997, s.47).

Boyama kitapları bir yandan zihinsel gelişimi desteklerken bir yandan da çocuk için ileriki yaşlarda çok önemli olacak olan okuma ve araştırma alışkanlığının ilk basamaklarını oluşturur(Okul Öncesi Eğitim Kataloğu, 2009, s.41).

2.1.1. Piyasada Bulunan Boyama Kitapları; Dil, Şekil, İçerik, Üslup Açısından Okul Öncesi Çocukları İçin Nasıl Olmalıdır?

- **Seviye ve Pedagojik İlkelerle Uygunluk:** 0-6 yaş dönemi, gelişmenin en hızlı ve öğrenmenin en yoğun olduğu dönemdir. Bu yaş grubunun ilgi, istek ve yetenekleri birbirinden farklıdır. Kitaplar, bu yaş grubunun ihtiyaçları ve gelişimlerine uygun olarak içerik ve resimleme yönünden tamamen pedagojik ilkeler göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.
- **Zengin ve Nitelikli İçerik:** Ürünlerin içeriklerinin zengin ve nitelikli olmasına çok dikkat edilmelidir. Alıştırma ve uygulamalar olabildiğince orijinal ve birbirinden farklı olarak hazırlanmalıdır. Kitapların her sayfası çocuğu hayata hazırlayıcı, onun yaşantısını olumlu yönde etkileyici mesajlar içermelidir. Kendisi ve çevresiyle barış içinde olan, üretken, evrensel değerlere saygılı bireyler olarak yetişmelerini destekleyecek alıştırmalara sıkça yer verilmelidir. Kısaca boyama ve çocuk kitapları, hayatın içinden ve hayata hazırlayıcı uygulamalardan oluşmalıdır.

- **Çocuk Merkezli Olma:** Ürünler tasarlanırken çocuk odaklı olarak düşünülmelidir. Sık sık çocuklar üzerinde uygulamalar yapılarak bunları ürünlere yansıtılmalıdır. Ürünler; içerik, resimleme, renk uyumu, tasarım ve baskı kalitesi yönünden çocukların zevkle ve eğlenerek kullanabilecekleri nitelikte olmalıdır.
- **Tasar-Resimleme:** Okul öncesi dönem, çocukta görsel sanat eğitiminin temellerinin atıldığı, estetik duygusunun geliştiği bir dönemdir. Bu nedenle ürünler hazırlanırken her sayfanın tasar ve görselliğine, resim kurgusuna çok önem verilmelidir. Okul öncesi dönemindeki çocuklar okuma yazma bilmedikleri için olayları önce resimlerle algılar sonra metinle bütünleştirir. O nedenle kitaplarda kullanılan resimler çok özenle çizdirilerek renklendirilmelidir. Diğer konularda olduğu gibi resimlendirme konusunda da dünya standartlarına uygun eserler hazırlanmalıdır(Okul Öncesi Eğitim Kataloğu, 2009, s.3).

2.2. Okul Öncesi Eğitim

2.2.1. Okul Öncesi Çocuğun Bedensel Gelişimi(5-6 yaş)

Çocuğun çevresine ilişkin yeni keşiflerde bulunduğu, çevresini giderek genişlettiği, yetişkin desteğine daha az ihtiyaç duyarak sorumluluk almaya hazırlandığı bir yaştır. Bu yaştaki gelişim ilk dört yıla oranla oldukça yavaşlamıştır. Beş yaş çocuğu duygularını kontrol etmeyi de başarır. Kısacası, beş yaşındaki çocukta, motor dengenin, düşüncenin, bireysel toplumsal ilişkilerin, benlik kavramının, evde, okulda ve toplum içinde uyumun daha belirgin olduğu görülür(Aral, Kandır, Yaşar, 2002, s.55).

Beş yaşındaki bir çocuk, bir insan ve hayvan resmi çizerken beden, el, ayak, göz, burun gibi organlarını belirgin bir şekilde çizebildiği gibi, diğer eşya ve nesneleri de çizebilmektedir. Bu yaş çocuklarının göz hareketleri gelişmiştir(Tos, 2001, s.88).

Altı yaşında ise psikomotor gelişim hız kazanır. Psikomotor gelişim özellikleri;

- Denge tahtasında ileri-geri yürür.
- Komutlara uygun tempolu yürür (başla, dur, hızlı, yavaş vb.).
- Belli mesafeden kendisine atılan topu tek elini kullanarak yakalar.

- Yalnız başına ip atlayabilir.
- İki tekerlekli bisiklete biner.
- 30-35 cm yükseklikten atlar.
- Öz bakımı ile ilgili becerilerini genellikle yardımsız yapar (düğmelerini çözüp ilikleme, elini yüzünü yıkama, yemek sırasında doğru araç gereci kullanma, kendi kendini giyinip soyunma, dişlerini fırçalama, saçlarını tarama vb.).
- Adını büyük harflerle yazar.
- Kağıda çizdiği basit şekilleri keser.
- Kağıda çizilen değişik şekilleri (yatay, dikey, eğik) çizgileri taklit eder.
- İçerisindeki objelerin resimlerini çizer.
- Kağıda çizilen şekillerin içini taşırmadan boyar.
- Kalem yetiştin gibi tutar ve başarıyla kullanır (Aral, Kandır, Yaşar, 2002, s.56).

2.2.2. Okul Öncesi Çocuğun Bilişsel Gelişim Özellikleri

- Birden ona kadar rakamları sırasıyla sayar.
- Nesneleri göstererek 20'ye kadar sayar.
- Nesneleri belli özelliklere göre kadar sınıflandırır (büyük, küçük, uzun, kısa, renk, şekil vb.).
- Nesnelerin konumunu söyler (altında, üstünde, sağında, solunda, önünde, arkasında vb.).
- Birden ona kadar rakamlarla semboller arasında basit matematiksel ilişkiler kurar (toplama, çıkarma).
- Belli olaylar arasında sebep- sonuç ilişkisi kurar.
- Gösterilen belli geometrik şekilleri çizer(dikdörtgen, kare, üçgen, daire)
- Haftanın günlerini sırayla söyler.
- Ana ve ara renkleri bilir.
- Sorulduğunda kendisine ait bilgiler verir(adres, telefon numarası, anne-babanın mesleği vb.)
- Nesneler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.
- Belli nesnelerin hangi malzemeden yapıldığını bilir(Aral, Kandır, Yaşar, 2002, s.56).

2.2.3. Okul Öncesi Çocuğun Sosyal, Duygusal ve Dil Gelişimi

Bu çağın başında çocuk bir hayal aleminde yaşar. Hayali arkadaşlar ve arkadaşlıklar icat eder. Bir süre sonra her şeyin en iyisini elde edemeyeceğini, oyunlarla en iyi rolü alamayacağını anlamaya başlar. Eşya ve oyuncaklarını arkadaşlarıyla paylaşmaya çalışır. Arkadaşlarıyla daha iyi geçinmeye ve daha az kavga etmeye başlar.(Tos, 2001, s.89)

Duygularını karşısındakine belli eder. Dört, beş çocuktan oluşan grupla birlikte oynar. Oyunlarına kurallar koyar. Oyunlardaki kurallara uygun davranır. Yetişkinleri taklit eder. Arkadaşlarının duygularını paylaşır. Kendiliğinden sorumluluk alır. Aldığı sorumluluğu yerine getirir. Oyunlarda lider olmak ister. Hayali korkular geliştirebilir. Nezaket kurallarına uygun davranır. Başkaları tarafından beğenilmekten hoşlanır. Kendi haklarını korur. Başkalarının haklarına saygı gösterir. (Aral, Kandır, Yaşar, 2002, s.58).

Dilin ne kadar güçlü bir sosyal ilişki aracı olduğu bilinmektedir. İyi konuşamayan bir çocuk, çevresine uymakta çok zorlanacaktır. Bu dil ve konuma yeteneği çevresindeki çocuklarla oynadıkça ve konuştukça gelişecektir. Birkaç sözcüklü tam cümlelerle konuşmaya başlayacaktır. Anlamayı ve dinlemeyi sürdürdükçe dilin gelişmesi de devam eder. Yaşadığı bir olayı ve duyduğu, dinlediği bir masalı anlatmaya çalışır ve dil yeteneği de gelişmeye devam eder. Her konuda devamlı çaba harcamaya ve çevresinde olup bitenleri ilgiyle izlemeye çalışır. Bu ilgi ve duyarlılık gerektiren gelişmeler ciddiye alınmalı ve her fırsatta iyi değerlendirilmelidir(Tos, 2001, s.90).

2.2.4. Okul Öncesi Dönemde Aile ve Öğretmenin Tutumu

Okul öncesi eğitim kurumu ailenin yerini alamaz, alması da beklenemez. Özellikle çocuğun 4-6 yaş arası ilk etkinliklerine ilişkin yeterli olanaklar çocuğun bu dönemi uyumlu ve dengeli geçirmesini sağlayacaktır. Ancak geleneksel aile ortamının sosyal, kültürel nedenlerden ve ekonomik sorunlardan dolayı çocukların bu dönemi sorunlu geçebilmektedir.

Çocuk el ve parmak becerisini makas, kalem fırça kullanımıyla ortaya koymaktadır. Büyük boy kağıtlara kalın kalem ve fırça ile resim yapma eğilimi göstermektedir. Bu yaş, çocuğun çok soru sorduğu ve yapılan açıklamaları ilgi ile dinlediği, konuşan yetişkini gözlemlediği, onun yaptıklarını yinelediği, toplumsal davranışlarını örnek aldığı dönemdir. Anne-babanın sakin, yardım sever, sorumluluk sahibi, sevgi dolu ya da bencil, cezalandırıcı davranışlarını benimseme eğilimindedir. (Bakırcıoğlu, 2002, s.32).

Okul öncesi eğitim, aile ortamının çocuğa veremediği uygun koşulları sağlayarak çocuğun artistik gelişimine yönelik bilgi ve beceriler kazandırabilir. Yaygın bir kanı olarak çocuğun sanatsal eğitimi konusunda anne babaların hiç bir şey bilmedikleri görüşü dikkati çeker. Ancak bazı ailelerin sevgi ve sezgileri sonucu, çocuğun ilgisini çekecek sanatsal materyallerin hazırlanmasında duyarlı oldukları, uygun koşulları yarattıkları görülür. Çocukların aile ortamında çevrelerini tanıma, öğrenme ve bir etkileşim içinde yeni bir takım davranışlar geliştirme ve bunların artistik ifadesi sanat eğitimi açısından üzerinde durulmaya değer niteliklerdir.

Özellikle duygusal gelişimi yıpranmış, örselenmiş kötü koşullardan gelen çocuklarda kendilerine olan güven duygusunu geç olmakla birlikte onarma ve geliştirmede sanatsal ortam ve etkinliklerin katkısı büyüktür. Çocuğa sevgi, ilgi ve anlayışla yaklaşmak; onun bireysel veya grup içi özelliklerine gösterilen saygı ve etkinliklerinde ulaştığı başarıyı ödüllendirmek, duygusal güvene atılan ve onu geliştiren ilk adım olabilir. Böylelikle etkinlik sürecinde yaratılacak olan karşılıklı hoşgörü, sevgi ve saygıya dayalı sıcak ilişki ortamı, çocuğun temel güven duygusunu besleyecek ve sağlamlaştıracaktır. Anne- baba ve öğretmen olarak çocuğu kendi normumuza göre hareket etmeye zorlamamalı, onu kendine özgü dinamik ve canlı ifadesini sürdürmesi yolunda cesaretlendirmeliyiz(Yavuzer, 2005, s.84).

Bedendeki bir acının veya hareketin ögesi çocuğun kavrayışında önemli bir rol oynar. Fiziksel hareket, görsel çarpıklık olarak ifade edilir. Örneğin; bir çocuk vücudun bir organını veya vücudunu resimlediğinde, aktif hale getirilen organ abartılmaktadır. Lowenfeld'in iddia ettiği gibi basit bir diş ağrısı vücudun diğer uzuvlarında bütünsel bir rahatsızlık oluşturur. Dolayısıyla çocuğun çizimlerinde acıya neden olan organın

bulunması ve diğer organların elimine edilmesi acının, çocuk tarafından betimlenmesine ilişkin teorileri güçlendirmektedir (Henkes, 1989, s.146).

Okul öncesinde özürlü, öğrenme yetersizliği ve problemlili öğrencilerin eğitiminde planlı ve çok yönlü önlem ve etkinlikler sonrasında sonuç alınabilmektedir. Bu anlamda özellikle resim eğitimi, başvurulabilecek en önemli sanat terapisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun etkinlik sürecindeki ifade biçimleri, duygu ve düşünceleri, kişisel tavır ve davranışları, çocuğu anlamamıza ve tanımamıza ilişkin önemli ipuçları olarak görülebilir.

Tüm bu girişimlerin ve koşulların daha sağlıklı gerçekleşebilmesi için okul aile işbirliğine gereksinme vardır. Çünkü çocuğun sağlığı, sosyal ve duygusal gelişim aşamalarında görülen değişkenlikler, bireysel farklılık ve ilgilerine ilişkin bilgiler anne ve babadan öğrenilebilir. Bu bilgilerin ışığında gerçekleştirilecek olan planlı programlı sanatsal etkinlikler bir araç olarak çocuğun tümel gelişiminde etkili olabilmektedir.(Artut, 2002, s.16)

2.2.5. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi

Okul öncesi, çocuğun doğumundan okula başladığı ana kadar geçen zaman diliminde, fiziksel gelişimine bağlı olarak kazanılan temel davranışların ve bilişsel gelişimi ile ilgili anlama ve değerlendirme yetilerinin edinildiği, belli kavramların öğrenildiği dönemdir. (Abacı, 2003, s.7)

Aile ile birlikte geçen, yoğun duygusal doyumun başladığı bebeklik ve ilk çocuklu yıllarından sonra başlayan okul öncesi eğitimi döneminde sanat eğitiminin yeri mutlaka olmalıdır. Okul öncesi döneminde çocuklara verilecek sanat eğitiminin amacı, onlara sanatsal bakış açısı ve estetik değerler kazandırmak ve yaratıcı düşünebilen geleceğin bireylerini yetiştirmektir(Abacı, 2003, s.8).

Okul öncesi sanat eğitimi çocuğun; görsel olgunluğa ulaşmasını, farklılıkları ve benzerlikleri, renkleri, biçimleri ve dokuları tanımasına yardımcı olur. Görsel belleği

geliştirir. Kendini tanımaya başlar. Yaratıcı düşünmeyi ve davranmayı öğrenir. Yaratıcılık, çocuk eğitimin temellerinin başında gelir. Geleceğin bilinçli ve yaratıcı toplumunu oluşturmak için çocuklara okul öncesi dönemde yaratıcı düşünmeyi ve yaratıcı davranma alışkanlığını kazandırmak, sanat eğitiminin de temel ilkesidir(Abacı, 2003, s.8-9).

Öğretmen, çocukları yaratıcı çalışmalarına teşvik etmek için gerekli çevresel düzenlemeleri yapmalı ve bu doğrultuda programlar hazırlayarak çocukların sanat çalışmalarına zevk olarak katılmalarına olanak sağlamalıdır. Böylece çocukları; çevrelerine karşı duyarlı olmalarına, hayal güçlerini kullanabilmelerine, yaratıcılıklarını geliştirebilmelerine, yeni durumlara daha kolay uyum sağlayabilmelerine, hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları fark edebilmelerine, kendini ifade edebilmeyi öğrenmelerine, esnek bir kişilik geliştirmelerine, bağımsızlıklarını geliştirerek, kendilerine olan güvenlerini arttırmalarına yardımcı olunacaktır(Aral, Kandır, Can Yaşar, 2001, s.150).

2.2.6. Çocuk Kimdir?

Adler, çocuk erişkin insanın babasıdır. Sözün tanımı olarak bireysel psikolojide hayat kazandığını ifade eder. Adler'in de ifade ettiği gibi doğum, yaşam ve ölüm döngüsü içinde çocuk kavramı bireyin var oluşunda bir kilit noktasıdır. Çünkü bugünün çocukları dünün çocuklarından farklı, yalnızca onların biraz yetişkin olmalarıdır. Aynı fark bugünün çocukları ile geleceğin çocukları arasında daima olacaktır. Bu döngü içerisinde yetişen her çocuk kendinden sonra gelen her yeni neslin insanlık çatısını daha yükseğe taşıyacaktır(Döl, 1997, s.35).

Çocuk kendini var etme yolunda çocukluktan çıkana dek erişkine bağımlıdır. Var olduğu anadan itibaren, dışındaki dünyaya ait edindiği izlenimlerinde bağımlı olduğu yetişkin onun yaşam üslubunun oluşmasında yardımcı bir nitelik taşır. Vücuduna ve çevresine yönelen izlenimleriyle çocuğun yaşam üslubu oluşur ve bundan sonra izlediği yolda bu üslupla örtüşenleri özümser.“ Bütün ömrü boyunca ilgisi, duyumsaması, düşünce ve davranışları yaşam üslubunun yasalarına uygun bir akış izler, ilgili üslubun yaratıcı çarkı dönmeye başlar” (Adler, 1998, s.7).

Kuşkusuz duygu ve düşünce dünyasıyla yetişkinlerden ayrılan çocuğu tanımak ve anlamak kolay değildir. Oysaki çocuk kavramı her yetişkinin geçirdiği bir süreçtir. Ancak birey olarak kendini var ettikten sonra yetişkin için çocukluk dönemi yabancılaştığı yalnızca anımsayabileceği bir süreç haline dönüşmüştür. Yaşamın yasalarını kavrayıp öğrendikçe ve zihinsel ve bedensel olarak geliştikçe yetişkin olur insan. “ Çocuk küçük bir erkek veya küçük bir kadın değil o bambaşka kendine özgü bir varlıktır”(Altınköprü, 2001, s.134).

Bu kendine özgü varlığın dünyasında tanımlar ve kavramlar erişkin insanların dünyasından farklı bir ifade de yer alır. Öyleyse çocuğun dünyasında yaratıcılığı nasıl tanımlarız? , sınırları nedir? , çocuğun yaratıcılığı ile erişkinin yaratıcılığı farklı mıdır? Gibi sorular yönetmeliyiz kendimize. Çocuk kavramının yanı sıra yaratıcılık kavramının üzerinde de ayrıca durmak konunun daha iyi anlaşılmasına yardım edecektir.

2.3. Yaratıcılık Nedir?

Yaratıcılık; orijinal düşünceler, ürünler üreten sanatçılar, yazarlar ya da bilim adamları ile bağdaştırılarak tanımlanmaktadır. Genel olarak bakıldığında yaratıcılık; kişinin kendisi ve diğerleri için önemli olan orijinal düşünme, davranma ya da bir şeyler üretebilme kapasitesidir(Darıca, 2003, s.21).

Yaratıcılık, olmayan bir şeyi hayal edebilme, bir şeyi herkesten farklı yollarla yapabilme ve yeni fikirler geliştirebilme yeteneğidir. Başka bir deyişle yaratıcılık herkesin gördüğü şeyi aynı görüp onunla ilgili farklı şeyler düşünme bilmektir. Yaratıcılık günlük olaylara ve nesnelere herkesten farklı bakabilmek ve farklı yaklaşım tarzı geliştirebilmektir. Yaratıcılık, olağan, günlük şeylerin özel olmasını, özel şeylerin de daha çok günlük hayata girip doğal şeyler olmasını sağlar.

Eğer hayatınızdaki günlük şeyleri farklı ve yeni yollarla yapıyorsanız bu sizin yaratıcılığınızı gösterir. Örneğin evinizde ya da işinizde her gün yaptığınız işleri değişik şekillerde, değişik yollarla yaparak yine aynı sonucu almanız bu işlerin yapılış şekline yaratıcılık katmış olmanız demektir.

Yaratıcılık kavramı içinde barındığı süreçleri ile değişik şekillerde tanımlaması yapılmış bir kavramdır. Torrance yaratıcılığı, “boşlukları rahatsız edici eksik öğeleri sezip bunlar hakkında düşünür ya da varsayımlar kurmak, bunları sınamak sonuçları karşılaştırmak ve olasılıkla varsayımları değiştirip yeniden sınamak” şeklinde yorumlamıştır(Oğuzkan, Demiral, Tür, 2001, s.9).

Barlett ise yaratıcılığı; “anayoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma ” olarak tanımlamıştır(Sungur, 1992, s.20).

2.3.1. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Gelişimi

Yaratıcılık, yaşamın ilk yıllarında çocuğun oyun oynaması sırasında özellikle anne ile oynadığı oyunlarda kendisini gösterir. Yaratıcı davranışın ortaya çıkıp gelişmesindeki en büyük rolü, bebeğin anne veya yerini tutan kişiyle olan ilişkisi oynamaktadır. Okul öncesi dönemde kendini ifade etme yolları olan resim yapma, yaratıcı hareketler, öykü anlatma, dramatizasyon çalışması sırasında çocuk, yaratıcılığın en yüksek aşamasına ulaşır(Turla, 2004, s.18-19).

4-6 yaşlarında çocuk yaratıcılık gelişimi açısından, ilk kez plan yapma becerisini öğrenir. Önceden bildiği oyunları ve işleri planlamaktan çok hoşlanır. Merakı sayesinde doğruyu ve yanlış öğrenir, ilişkilerin nedenlerini anlamasa bile olaylar arasında ilişki kurar, hayali oyunda pek çok rolü dener. Bu yaşlarda diğer insanların duygu ve düşüncelerin farkında olur ve kendi davranışlarının başkalarını nasıl etkileyeceğini düşünmeye başlar. Bu dönemde yaratıcı yoluyla kendine güveni gelişebilir(Turla, 2004, s.21).

2.3.2. Yaratıcılığa Ait Süreçler

Yaratıcılığın oluşmasının da işlem basamakları gibi değişik süreçlerden geçtiği ve daha sonra yaratıcı eylemin oluşturduğu düşünülmektedir. Bu süreçler; algı, ilgi, imge , duygu, simgeler, imgelem ve mecazdır(Yıldız, Şener, 2007, s.2).

- **Algı:** Duyu organının beyinde kaydettiği bir uyarıcının yorumlanmasıdır. Beş duyu ile aldığımız her türlü uyarıcı yaratıcılığı etkiler. Ancak görsel algı, imge ve imgelemi etkilediği için daha önemli bir yer tutar. Algılama üç temel ögeden oluşmaktadır. İlki dış dünyanın algılanmasıdır. İkinci adımı, algılanan yeni bilgilerin mevcut bilgilerle entegrasyonu veya yeni bilgilerin yeniden düzenlenmesidir. Üçüncüsü ise, eski ve yeni bilgilerin entegrasyonuna ve yeni duruma anlama ve davranış göstermedir(Yıldız, Şener, 2007, s.3).

Afşar Timuçin(1993) de “Nesneler duyularla algılanır, ancak algı, duyudan daha çok bir şeydir. Algı insanın iç dünya ve dış dünya olgularının bilincine varmasını sağlamak yolunda zihne ilk gerçeklerini ya da ilk içeriklerini kazandırır” demiştir.

- **İmge:** Herhangi bir uyarı olmaksızın zihinde kendiliğinden canlanan duyular olarak isimlendirilmektedir. İmgelerin oluşabilmesi için somut deney ve yaşantılara gereksinim vardır. Bu da ancak daha önce beş duyu algıları ile zihne yerleştirebilmektedir.(Yıldız, Şener, 2007, s.3)
- **İmgelem:** Düşünce sistemi algısal oluşumların bir sürecidir. Düşünme iki şekilde gerçekleşir. Biri önermeli düşünme, diğeri ise imgesel(hayal) tarzda düşünmedir. Genel olarak düşünme tarzımız, özellikle görsel imgelerle düşünme şeklindedir.(Atkinson, 1999, s.28)
- **İlgi** gerek algı aşamasında gerekse algılananlar arasında, dikkatimizi öncelikle belirli bir algı ögesi üzerinde toplama eğilimine ilgi denir. İlgi bir algı kaynağına, diğerlerine oranla bir öncelik tanıma eylemi yanı sıra ona, bu önceliğe neden olan bir yakınlık bir haz duymadır.(Erinç, 2004, s.69)
- **Duygu:** Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim olarak tanımlanır(Yıldız, Şener, 2007, s.5)
- **Simgeler:** Bir olayı, duyguyu, düşünceyi veya nesneyi somut nesne veya işaret gibi kısaltmalarla anlatma şeklindedir. Simgeler eşya veya olayın geçici temsilcileridir(Yıldız, Şener, 2007, s.6).

- **Mecaz:** Var olan anlamının dışına çıkmak olarak ifade edilebilir. Çocukların yaşantılarına, anlatımlarına, coşkularına, duygularına anlam vermelerinde etkili olan çağrışımlar mecazı yaratmaktadır. Mecaz, ilginçlik, farklılık, özgünlük, esneklik ve duyarlılığı bir arada getirir. Mecazın en rahat uygulanabileceği ortam mizahtır. Mizahın kişilere sağladığı en önemli becerilerden biri de zihinsel esnekliktir. Bu zihinsel esneklik; uyaranlara farklı perspektiflerden bakabilmeyi, belirsizliklere tahammül edebilmeyi, daha kolay risk alabilmeyi, hatalarımızdan öğrenmeyi ve problem çözerken yeni yollar deneyebilmeyi sağlamaktır(Yıldız, Şener, 2007, s.7).

2.3.3. Yaratıcılığın Boyutları

Yaratıcılık özelliğinin her insanda var olduğu kabul edilmektedir. Ancak insanlar arasında yaratıcılığın ortaya konulduğu alanlarda ve derecelerinde farklılık olmaktadır. Her insanın her alanda yaratıcı olamayacağı gibi, aynı alanda yaratıcı olanların aynı derecede yaratıcı olmaları beklenemez. Yaratıcılık kendi içinde farklı boyutlarda ve farklı derecelerde ortaya çıkabilir. (Oğuzkan,. Demiral,. Tür,. 2001:11)

Kavrama açıklık getirmesi bakımından bu boyutlara kısaca değinmekte fayda vardır. Bunlar;

- Sorunlara karşı duyarlı olma.
- **Esneklik:** Bu boyut insanın duruma uyum sağlamasını ve özellikle de daha önce yerleşmiş ya da kalıplaşmış olan durumları değiştirmeyi içerir. Yaratıcı kişi karşılaştığı duruma kolayca uyum sağlayabilir. (Oğuzkan, Demiral, Tür, 2001, s.11)
- **Orijinalite:** Ortaya konulan ürün kişiye özgüdür.
- **Yeniden tanımlama ve düzenleme:** Bu boyutta eldeki var olan olayları yeni ve farklı biçimde tanıma ve değişik açıdan görebilme vardır.
- **Olayları derinliğine görme ve birleştirme:** Kişi karşılaştığı durumlarda ya da konularda özü yakalayabilir. Birbiri ile bağlantısı olmayan parça ya da öğeleri

uyumlu bir şekilde yepyeni bir bütün olarak birleştirebilir. (Oğuzkan,. Demiral,. Tür,. 2001:12)

Guilford; yaratıcı düşünmenin sekiz niteliğini belirlemiştir. Bunlar; kelime akıcılığı(word flency), çağrışım akıcılığı(associational fluency), fikir akıcılığı (ideational fluency), anlatım akıcılığı(expressional fluency), kendiliğinden esneklik (spontaneous flexibility), orijinallik(orginality), duyarlı ve meraklı olma nitelikleridir.(Argun, 2004:7)

2.3.4. Çocukta Yaratıcılığı Geliştiren Etmenler

Yaratıcılık öğretilmeyip ancak çocuğa rehberlik yapma ile geliştirilebilir. Yaratıcılık zengin ve çeşitli deneyimlerle ortaya çıkmaktadır. Çocuğa sağlanan uyarıcı ortam ve yönlendirme ile çocuk her geçen gün daha yeni ve değişik ürünlerin arayışı içerisine girer. Hem ailede hem okulda esnek, hoşgörülü bir ortamın sağlanması çocuğun yaratıcılığı için önemlidir. (Oğuzkan, Demiral, Tür, 2001, s.12)

Algıların zenginleştirilmesi için çocukların gözlem ve hafıza eğitimine gerekli önemi vermek, üretici düşünme yöntemi kazandırmak, yeni biçimler aramaya, bulmaya ve bunları anlatıp yorumlamaya yöneltmek, sınıflarda sık sık, sanat eseri niteliği bulunan yapıtların incelenip, çocuklara yeni görüşler kazandırılması, duygu ve düşünceleri kullanma alışkanlığı kazandırmak, pratik, çabuk, kararlı, cesaretli olmalarına olanak vermek, imgelemlerinin geliştirilmesi, çocuğun çevresinin yapılan iş ve resimlerle donatılarak bir sanat çevresi yaratılması, çocuğun kendi kendine çalışıp, teknik yönden birikim ve doyum sağlayacağı ortam hazırlamak, sanatsal etkinlikleri izleyebilme imkanlarının yaratılması (müze, tarihi çevre gezileri, galerilerde sergilere götürülme gibi), konuların çocukların çevresinden ve yaşamlarından seçilmesi... Okul öncesi dönemde kendini ifade etme yolları olan resim yapma, yaratıcı hareketler, hikaye anlatma, dramatizasyon esnasında çocuk yaratıcılığının en yüksek aşamasına ulaşır(Artut, 2007, s.61-62).

2.3.5. Çocukta Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler

- Öğrencinin yaratıcılığa temel olan kaynaklardan yoksun oluşu,
- Çevredeki kültür kaynaklarından yeterince yararlanma fırsatının çocuğa verilmemesi,
- Malzeme ve araç yetersizliği,
- Konunun çocuğun yaratıcılığını geliştirecek düzeyde veya nitelikte olmaması,
- Atölye imkansızlığı ve hep sınıfta çalışma zorunluluğu,
- Her zaman fayda amacına dönük çalışma zorunluluğu,
- Ders saatinin azlığı ve sürenin kısalığı, çocuklara yaptırılan kopya ve geleneksel biçimlerin biktırırıcısına tekrarı,
- Sanat eğitimcisinin ders ve sınıfa olan ilgisinin azlığı, çocuğa mutsuz, fazla ciddi ve yapılandırılmış ortam sunulması,
- Faaliyet seçiminde basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru hareket edilmeyişi(Artut, 2002; San, 2003; Gürtuna, 2003; Yıldız- Şener, 2003; Argun, 2004; Kırıçoğlu, 2005; Artut, 2007;) gibi etmenler.

Bireyin kendi kişisel rahatına olan düşkünlüğü ise, temelden yaratıcılığa karşı gelen bir etmen oluşturmaktadır(San, 2004, s.19).

2.3.6. Yaratıcı Çocuğun Özellikleri

Yaratıcı çocuğun tanımlanmasında yapılan çalışmaların sonuçlarına göre yaratıcı çocuk;

- Yaratıcılığı kullanmayı gerektiren durumlarda dikkat süresi uzun olan,
- Gereksinimlerini ortaya koymada ve organize etmede şaşırtıcı bir kapasite sergileyen,
- Bilinen, günlük yaşamda sık karşılaştığı şeyleri farklı yollarda kullanabilen,
- Fantezi ve mizah kullanarak problemlere birçok değişik çözüm yolu üretebilen,
- Sözcüklerle oynamayı seven, her şeyi öyküleştirerek anlatabilen çocuktur.
- Karşılarına çıkan fırsatları değerlendirebilen,
- Güçlükleri yenmek için yeni çözüm yolları bulan,

- Meraklı, devamlı sorular soran, araştırma yapmaya eğilimleri fazla olan, yeni ve ilginç buluşlar için ellerindeki malzemeyi değişik biçimde kullanabilen,
- İlgi ve dikkatlerini kolay yoğunlaştırabilen, ayrıntıları, yanlışları kolayca fark edebilen, değişiklik peşinde, oyuna düşkün, düşünce ve dilde akıcılık, özgürlük, hayal gücü, deneme, sınama, bulma gibi özelliklere sahip, çevreye, doğaya karşı duyarlı, başkalarını kopya etmeyen, farklı ve ilginç şeyler yaratan,
- Artistik ve estetik konulara ilgi duyan, analiz ve sentez yönleri güçlü olan çocuklardır(Artut, 2007, s.71-72; Darıca, 2003, s.21)

2.3.7. Yaratıcılığın Kriterleri (ölçütleri)

1. Duyarlık
2. Akıcılık
3. Esneklik
4. Özgünlük
5. Çözümleme
6. Birleştirme
7. Yeniden Tanımlama
8. Tutarlı Uyumlu (ahenkli) düzenleme(Özsoy, 2003, s.147-149)

Yukarda yer alan, genel anlamdaki yaratıcılık kriterlerinden hareketle, çocukların gelişim düzeyleri dikkate alınarak, okul öncesi eğitim almakta olan çocukların gerçekleştirdikleri etkinliklerin, yaratıcılık düzeylerini ölçmek amacıyla, aşağıdaki kriterler geliştirilmiştir.

1. Hayal gücünü kullanma
2. Biçimlerde özgünlük
3. Biçimlerde çözümleme
4. Renklerde özgünlük
5. Kompozisyonda özgünlük
6. Kompozisyonda akıcılık (sürükleyicilik)
7. Kompozisyonda birleştirme
8. Kompozisyonda duyarlık (ayrıntılara ilgi,algıda duyarlık,farklılık).

(Yukarıdaki yaratıcılık kriterleri, Hüsniye ÖZLER'in yüksek lisans tezinden alınmıştır, 2009, s.45)

2.4. Çocuk Resmine İlişkin Kuramlar

2.4.1. Gelişimsel Yaklaşımlar

Çocuklar çizimi bir oyun türü olarak görürler. Yalnız olduklarında oyuncaklarına ve eşyalarına gösterdikleri ilgiyi çizimlere de yansıtırlar. Schiller (1875): “Oyunun fazla olan bedensel enerjinin dışa atılmasıdır.” demiştir. Piaget ise; çizimi, sembolik oyun ve zihinsel imgelerle açıklamaktadır. Piaget: “Bu yüzdendir ki resimdeki her çizim zihinsel imgelerin ortaya çıkışı ve değerlendirilmesidir” der. Literatüre göre; Resim yapmanın saf bir oyun ve etkinlik olduğu ortaya çıkmıştır. Her resim bir deneyim, bu deneyimleri tekrar yaşayabilme ve bunlardan bir anlam çıkarmadır(Yavuzer, 2005, s.24)

2.4.2. Projektif Yaklaşımlar

Freud: “ Çocuğun resim çalışması bilinçaltında yatan istek ve korkulardan büyük ölçüde etkilenir. “ der. Bu arzuların anlatımı sembolik ve ya gizli olabilir. Sözlü ifade de direnç gösterebilir. Psikanalitik kuram resmin tehlikeli olabilecek ve bastırılmış olarak tanımlayabileceğimiz duyguların zararsızca dışarı dökülebileceği bir güvenlik supabı görevini yaptığı düşüncesindedir.(Yavuzer, 2005:26)

2.4.3. Sanatsal Artistik Yaklaşımlar

Kellog(1970) çocuğun resimden aldığı zevki motor ve görsel olarak ikiye ayırmıştır.

1.'si Motor zevk; çocuğun karalama yaparken aldığı zevk,

2.'si Görsel zevk; çizim ve ya karalamanın sonucunu incelerken aldığı zevktir.

Kellog, çocuğun sanatsal gelişimini 3 temel dönem içinde incelemiştir: anlamsız, basit karalamalar dönemi, belirgin şekiller dönemi, anlamlı şekiller dönemidir. (Yavuzer, 2005:27)

2.4.4. Sembolik Yaklaşımlar

Resim en basit tanımıyla dış bir yüzey üzerindeki işaretler topluluğudur. Çocuk bazı çizimlerinde objenin kendisi değil, sembolik ve daha çok da o nesneyi tanımlandırır. Resim, nesnelerin simgelenmesinden çok başka düşüncelerin ve duyguların açıklanış şeklidir. Resim yalnızca yapısal tipi, karakteri değil geçmişteki ya da şimdiki yaşanmış öğeleri içeren tam bir kişiliğin yansımasıdır. Bir resmin analizi, mekanın kullanılış biçiminde çizilen her objede görünür. İçeriğinden başka bir anlam araştırmak, kişiliğin derinliklerini anlatan sembollerini ortaya çıkarmak demektir(Yavuzer, 2005, s.30)

Çocuklar büyüdükçe resimleri daha ayrıntılı, orantılı ve gerçekçi olur. Her evrede çocukların yaptıkları resimlerini betimleyen bazı çarpıcı noktalar vardır. Bu çarpıcı noktalara göre bu dönemler ayrılmıştır.

2.5. Çocuk Resimlerinin İncelenmesinin Tarihçesi

Çocukların özgür yaratma güçlerini, duygu, düşünce ve yeteneklerini birleştirerek çizdikleri şekiller; saf, temiz ve berrak renklerle ÇOCUK RESMİ çağımız sanatı için önemli bir olgudur. Çocuk sanatına olan ilgi 1885-1920 yılları arasında önem kazanmaya başlamıştır.

Bu dönemde birçok değişik ülkede –kendiliğinden çizilmiş olan- çocuk resimlerini biriktirme, onları betimleme ve sınıflandırma çabaları görülmüştür. Önceleri birçok araştırmacı tarafından çocuk resminin onun zihnindeki imajın kopyası olduğu görüşü savunuluyor, bu nedenle de çocuk resmi çocuğun duygu ve düşüncelerinin bir penceresi olarak kabul ediliyordu.(Yavuzer, 2005, s.22)

Bu dönemde çok sayıda çocuk üzerine araştırılma yapılmış ve yeni görüşler ortaya konulmuştur. Bu görüşlerin başında gelişim aşamalarına göre çocuk resimlerinin sınıflandırılması gelir. Çocuk resimlerinin bu gelişim aşamalarını tanımlama konusunda özellikle Kerschensteiner, Rouma ve Luquet'in önemli katkıları olmuştur(Yavuzer, 2005, s.22).

Kerschensteiner(1905), Almanya'daki okullarda çocuk resimlerinin üzerinde yaptığı araştırmaların sonunda yaşları da göz önünde bulundurarak çizimleri 'şematik resim, görsel görünüşe göre çizilen resim ve üç boyutlu mekanı temsil eden resimler' olarak üç kategoriye ayırmıştır. Rouma(1913) ise incelemeleri sonucu insan figürünün resmedilmesiyle ilgili 10 farklı evre belirlemiştir.(Yavuzer, 2005, s.22)

Luquet(1927), bu sınıflandırmaların en önemlilerini ortaya koymuş; sınıflandırmasını 5 gelişim evresinden oluşmuştur. Bu 5 evrenin önemi, kısmen birleştirici bir kuramı içermesinden, kısmen de Piaget'nin daha sonraki çalışmalarını etkilemesindendir.

Luquet(1927), çocuk resminin bir iç zihinsel modele dayandığını var sayıyordu. Bununla birlikte gerek Luquet, gerekse daha sonra Piaget, çocuk resimlerinin esas itibariyle gerçekçilik niyetiyle çizdiği savını ileri sürdüler(Yavuzer, 2005, s.22).

Uzmanlara göre resmi çizen çocuk, herhangi bir objenin tanınabilir ve gerçekçi bir temsilini oluşturmaya çalışıyordu. Luquet'in düzenlediği gelişim evreleri, hem düzenleme ve grafik becerilerdeki gelişme evrelerini hem de çocuğun gerçekçilikle ilgili niyetlerindeki gelişme evrelerini dikkate alıyordu.

Çocuk resmini araştırmalarına konu eden başka kişide V. Lowenfeld'dir(1939). Lowenfeld, kuramında bu doğal ve özgür büyümenin yanında çocuğun soru sorma yolu ile güdülenmesini de savunmuştur. Sanat yoluyla bireyin kendisini ifade etmesinin, sağlıklı bir duygusal gelişme açısından temel önemi olduğuna inanıyordu. 1940'tan sonra çocukların, resimlerine duygularını ve güdülerini yansıttıkları varsayımıyla yeni bir ilgi doğmaya başladı.

1950'lerde ise testlere olan ilginin artmasına paralel olarak çocuğun çiziminin onun zihinsel ve duygusal durumuyla ne ilişkili olduğu araştırılmaya başlandı. (Arnheim, 1960) Çoğunlukla eğitimeçiler uygulamalı çalışmaların görsel algı gelişimi ve duygusal ayırmsama süreci ile gelişebileceğini savunuyorlardı. 1960'lı yıllara kadar ulaşan bu görüşlerin etkisi bugün de sürmektedir. Eisner(1972), resim eğitiminin bir bilişsel gelişim olduğunu savunuyordu(Yavuzer, 2005, s.22).

2.5.1. Çocuk Resimlerinin Özellikleri

Çocuk, okula gelmeden önce eline geçirdiği tebeşir, kalem, boya vb ile duvarları veya yerleri çizerek birtakım resimler yaparlar. Bu resimlerde ki başarıları o zamana kadar kazanmış oldukları tasarımların doğruluğuna ve yeteneklerine bağlıdır. Bundan başka çocuğun resmi üzerine pek çok şeyde etki etmektedir. Çocuğun, çevresi bu konuda onun daha önce yapmış olduğu alıştırmalar, çocuğa özgü özellikler, çocukluk dönemi içinde kolay kolay değişmez(Artut, 2007, s.52).

2.5.1.1.Düzleme Özelliği

2-12 yaş grubunun ilk evrelerinde çocuklar bilinçsiz olarak; "Resim yaptığım kağıt düzdür. Düz bir yüzeye herhangi bir nesnenin resmini ancak düz olarak yapabilirim."diye düşünür. En çok 5 ve 7 yaş grupları içinde görülen ve mekan kavramının temelini oluşturan bu özellikte çocuk, resmini yaptığı yüzeye uydurmaya çalışır. Burada nesnenin görüldüğü gibi değil, görülmesi gerektiği biçimde algılanıp, çizme çabası söz konusudur. Yani, düz bir yüzeyde resimlerde düz olarak yapılır mantığı içindedirler. Örneğin, bir arabanın dört tekerinin gösterilmesi, figürlerin sağa sola yatık olarak çizilmesi, bir masanın dört ayağının gösterilmesi gibi. Resimlerini genellikle ayakta, resmin etrafına dönerek ya da resmi kendi ekseninde döndürerek çizerler(Artut, 2007, s.53).

2.5.1.2. Tamamlama Özelliği

Aynı yaş gurubu içinde çocuklar, doğaya dıştan değil, içten, merkezden bakar ve görmeye çalışırlar. Her olayı kendi iç görüşleri açısından değerlendirip yorumlama çabası gösterirler. Doğa hakkındaki resimlerini oluştururken gördüklerinden çok izlenimlerini, eşya ile ilgili bildiklerini anımsayarak resimlerine ilave ederler(Artut, 2007, s.54).

Aynı anlayıştaki çocuklar görmedikleri soyut şeylerin resimlerini de cesaretle yapıp zengin bir anlatım örneği verirler. Çocuğun mantık özellikleri, yaptığı resimlerde de görülür. Çocuk yaptığı resimlerde yalnız gördüğü kısımları değil, zihninde

eksiklikleri tamamlayarak görmediği kısımları da gösterir. Yandan bir insan resmi yapsa iki gözü birden yapar. Ev resmi yaptığında, evin içindekileri olduğu gibi yapması, çocuğun tamamlama ve bir yönüyle de saydamlık özelliği ile de yakından ilgilidir(Artut, 2007, s.54).

Doğanın merkezden bakılıyormuş gibi gösterilmesidir. Bunun çocuğun ruhsal yaşamı ve dolayısıyla dünya görüşüyle büyük ilgisi vardır. Tamamlama isteği çocuğun yaratıcılığını beraberinde getirir. Bildiğini tamamlar. Şeffaf ev, profil yüz, gözler önden. Çocuk benmerkezci düşünür. Her şeyi kendine göre yorumlar. “Çocuk dünyaya dıştan değil merkezden bakar. Çocuğa göre bütün olaylar kendisi içindir”(Büyükişleyen, 1975, s.32).

2.5.1.3. Boy Hiyerarşisi Özelliği

Gerçekteki durum çocuğun kafasındaki duruma uymaz. Çocuğun yaptığı resimlerde önemli olan nesneler büyük, önemsiz olanlar da küçük gösterir. Bu çocuğun psikolojik durumunu ve iç dünyasını anlamak bakımından önemlidir.

Bu özellikler 7-8 yaşına kadar geçerlidir. Hemen her çocukta görülür. Bunlar eğitim aracılığıyla düzeltilir. Çocukların ilk resimleri birer karalamadan ibarettir. Çevrenin çocuklar üzerindeki etkisi bu karalamalarda kendini gösterir, ellerine ne geçerse onunla bir şeyler çizmeye çalışırlar. Yapılan resimlerde(insan, kuş, ağaç vb.) kol ve bacaklar, kuyruk ve kanatlar, dal ve yapraklar, oranlar ve biçimler yerinde olmayabilir. Çok kez, kol ve bacaklar baştan çıkabilir. Gövde yoktur. Egzersizler çoğaldıkça, gözlemler kuvvetlendikçe çocuk resimleri daha iyi ve doğru ifade etmeye başlayacaktır. Çünkü çocuk gördüğünü bildiği kadarı ile ifade eder. Zaman geçtikçe çocukların resimlerinde kendiliğinden gelişmeler başlar. Daha sonra uzak ve yakın eşyayı görünüşlerine göre ve üç boyutlu olarak ifade edebilirler. Perspektif, çocukların beşinci sınıfta bile güç eriştikleri bir gelişim basamağıdır(Artut, 2007, s.55).

Çocuk için önemli bireyler kendi dünyasının kahramanlarıdır. Bunlar büyük ve kompozisyonun en belli başlı dikkati çeken yerlerinde bulunurlar. Önemsiz bireyler küçük gösterilir. Bu özellik tüm çocuk resimlerinde çok belirgindir. Çocuğun psikolojik

ve ruhsal tahlilleri bu çizimlere dayanarak açıklanır. Bu duruma minyatürlerde ve ilkel kavimlerin resimlerinde de rastlanır(Ayık, 1996, s.48).

2.5.1.4. Saydamlık Özelliği

Çocuk tüm konuyu gösterme endişesi içinde resimlerini bir şeffaflık içinde gösterir. Bir aile konusu verildiğinde çocuk, aileyi oda içinde gösterirken evin dışını da resimler. Çocuğun diğer özelliklerine gelince; çocuk için güç bir şey yoktur. Bu nedenle bazen resim sanatının en güç sorunlarını kolaylıkla çözer.

Çocuk aynı anda görülmesi mümkün olmayan çeşitli manzaraları betimlemek için ilginç bir yöntem kullanır. Bir objenin içinde veya arkasında bulunan ve görünmemesi gereken şeyleri sanki görüyormuş gibi çizer. Bir evi önden çizerken aynı zamanda içine insanları da oturtur. Böylece evi saydamlaştırır(Yavuzer, 2005, s. 46).

2.6. Çocukların Çizgisel Gelişim Basamakları

2.6.1. Şema Öncesi Dönem(4-7 Yaş)

2.6.1.1. Şema Öncesi Dönemin Önemi

Şema öncesi evresinde çocuk, canlandırmak istediği obje ya da kavramla ilişki kurma kaygısını yaşamaya başlar. Bu da ona büyük bir doyum sağlar. Bu yeni resimler, yalnızca çocuk için değil aynı zamanda ana-baba ve öğretmen için de önemlidir; çünkü böylelikle, ellerinde, çocuğun düşünme sürecinin somut bir kaydı bulunur. Bu ön operasyonel dönemdeki çocukta görüş büyük ölçüde öznel; duyguların egemenliğindedir; hayallerle(fantezi) doludur. Bu görüş kültürel ve mantıksal kısıtlamalarla biçimlendirilmemiştir. Bunun sonucu olarak insan figürü çizimleri tipik olarak şematiktir ve resmi yapanın temel olarak gördüğü şeye indirgenmiştir. Vücut oranları gerçek dışıdır; önemli olan şey/şeyler oransız bir biçimde büyük ve çizgisel perspektif hiç dikkate alınmaksızın ifade edilmiştir.(Yavuzer, 2005, s.41)

2.6.1.2. Şema Öncesi Dönem Resimlerinin Özellikleri

4- 7 yaşlarını kapsayan bir süreçtir. Çocuk çizimlerinin eksik tam yerleşmemiş şekillerinin ortaya çıkması demektir. Dört yaşından itibaren çocuk, el ve parmaklarını rahatlıkla kullanabilmekte, bu becerisini kalem makas ve fırça kullanımıyla ortaya koyabilmektedir. Canlı, yaldızlı, renkli, ilgi çekici, sürprizli artistik gereçlere büyük ilgi duyar. Büyük boy kağıtlara kalın kalem, fırça ve parlak, fosforlu boya kullanarak resim yapmaktan zevk alır.(Artut, 2007, s.46)

Bu evrede dış dünya ile kurduğu ilişkilerini giderek zenginleştirir. Çocukların yaptıkları resimler, sadece kendileri için değil algısal gelişimlerini izlemek açısından anne- baba ve öğretmen için çok önemlidir. Bu evrede görüş büyük ölçüde öznedir. Duyguların, hayallerin yansımalarıdır(Buyurgan, 2001, s.28).

Artık resimlerinde sadece çizgilerden oluşan biçimler yoktur. Yüzey doldurma şeklinde görülen plan yapma becerisi ile doğru ve yanlış görür. Nesneler ve olaylar arasındaki ilişkilerin nedenlerini anlamasa bile kendi dünyasına göre onları ilişkilendirir. Dolayısıyla canlandırmak istediği obje ya da kavramlarla ilişki kurma kaygısını yaşar, öğrenmesi geliştikçe semboller de şemalara dönüşmektedir. Aslında bu mücadele ona büyük heyecan ve doyum sağlar.(Artut, 2007, s.47)

Üç yaş çocuğu tipik yuvarlak kafa çizebilir. İnsan çiz deince baş ve ayakları olan insan çizebilirler. Yüz hatlarını belirleyebilir. Dört yaş çocuğu kolları ve bacakları olan çöp adam çizebilirler.

Çocuklar, genellikle dört yaşından itibaren öğrenme ve konuşabilme yetisine paralel olarak tanımlanabilecek nitelikte çizimler gerçekleştirebilirler. Ancak kesin olarak bunların ne olduğu konusunda net bir düşünceye sahip olmak oldukça zordur. Çizim sürecinde onlar için en önemli başlangıç konu, insan figürü çizim deneyimleridir. Çizimlerde “çöp adam” diye tanımlanan resimler görülür. Bu resimlerde büyükçe yuvarlak bir baş, iki iri veya nokta şeklinde gözler, ağız ifade eden yatay eğri bir çizgi ve kafadan çıkan kol ve bacaklar tipik özelliklerdir. Dolayısıyla insan figürleri kaba formlar şeklinde sembolik olup vücut oranları gerçek dışıdır. Kendince önemli sayılan konular öncelik taşır, büyük ve orantısız olarak ifade edilir. Ancak bu çizimler sadece insan figürleriyle sınırlı değildir. Yakın çevresinde en çok ilgi çeken ev, ağaç, otomobil

gibi varlıkları da benzer şekilde betimlemeye çalışırlar. Bunlar kağıt üzerinde gelişmiş güzel yer alırlar(Artut, 2007, s.47).

Hemen hemen bu dönemde tüm çizimler önden olup yüzeysel görünümündedir. Son dönemlerde resimlerde derinlik algılayabilseler bile zihinsel ve beceri gelişim düzeyleri gereği algıladıklarını veya bildiklerini çizememektedir.

Dört beş yaşlarındaki çocuklar genelde renk ayrımı yapmadan resmi boyarlar. Bu yaşlarda ana ve ara renkleri öğrenebilirler. Mutlu resimlerde genelde sarı renk, üzüntülü resimlerde genel de kahverengi renk daha ağırlıktadır(Yavuzer, 2005, s.48)

Beş yaşındaki çocuğunun yaptığı insan ve evler daha belirgin olmaktadır. Özellikle beş yaşından itibaren çocukların çizimlerinde bazı figürlerin birbiriyle olan ilişki, pozisyon ve hareketlerin betimlenmesinde sorunlar yaşayabilirler. Bu sorunlar yaklaşık on yaşına kadar sürebilir. Örneğin; bir topu almak veya atmayı ifade eden bir figür, genellikle cepheden olup, eller dikey olarak gösterilir. Figürün boyutları ile topun boyutları arasında önemli bir fark görülmemektedir. Top büyütülerek onun ele dokunması sağlanmıştır(Artut, 2007, s.48).

Altı yaş çocuğunun yaptığı resimler de artık yavaş yavaş konu da vardır. Resimlerde yer zemini çizgisi mevcuttur. Resimlerde saydamlık da vardır. Örneğin ev çizimlerinde evin içindeki eşyalarında çiziliyor olması gibi(Yavuzer, 2005, s.46).

Genel gelişim düzeyi ile birlikte öğrenme becerisinde de yeni değişkenlikler ve işlevler kazandığından önceki resimlerin sembolik özelliklerin yerini artık şemasal özellikler ve somut düşünme belirtileri görülür. Kağıt yüzeyin doldurulmasında amaçlı ve anlamlı belirtiler fark edilir. Sürekli arayış içerisinde olduklarından oluşturmaya çalıştıkları sembollerde değişkenlikler görülebilir(Artut, 2007, s.49)

Beş- yedi yaş arasında saydam dediğimiz şeffaf (çocuğun bildiği ama göremediği figürler) çizimler ortaya çıkmaktadır. Altı- yedi yaşlarında semboller stereotip çizimlerden oluşmaktadır(Ayvalı, 1997, s.24).

Çocuğun yedi yaşına gelmesiyle kendisinden önce çevresindeki gelişmeleri kavrar. Bazı olayların resimlerinde, eşyalar ve insanlar havada uçuşur gibidir. Renklerin kullanımında kararsızlıklar görülebilir, ancak renkleri anlam ve amaçlarına uygun bir şekilde kullanılmasına özen gösterirler. İnsan vücutlarının oluşturulmasında genellikle

geometrik şekilleri tercih ederler. Örneğin, gövdenin dikdörtgen veya kare(özellikle erkek figürlerinde), başın daire, etek resminin ise eşkenar(kız figürlerinde) üçgen olarak çizimi gibi(Artut, 2007, s.49).

2.6.1.3. Şema Öncesi Dönemde Renklerin Anlamları

Çocuk 4-5 yaşlarına kadar hiçbir ayırım yapmadan ve önceden kararlaştırmadan renkleri kullanır. Renklerin, özellikle 3 ana rengin tanınması ve adlarının öğrenilmesi 4-5 yaşlarına rastlamaktadır. Karalama aşamasında renge pek önem vermeyen çocuk 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renklerden başlayarak yavaş yavaş bol renk kullanmaya gidecektir. İlk renk kullanımında üç ana renkle, kırmızı, mavi ve sarıyla yetinir. Beş yaşındaki çocuk artık beyaz, siyah, turuncu, yeşil, mor gibi renkleri de ister(San, 1979, s.65).

Figür ve boyamalarda, bir nesneyi boyamak için seçilen renk ile canlandıran nesne arasında ilişki yoktur. Hangi renkler çocuğun hoşuna gidiyorsa o rengi kullanır. Örneğin, yaptığı insan resmi kırmızı, mavi, yeşil ya da sarı olabilir. Bir incelemede erişkin şizofrenler ile normal beş yaşındaki çocuklar karşılaştırılmış ve iki grup arasında renk kullanımlarının epey benzediği görülmüştür. Lawler and Lawler(1965), dört yaşlarındaki yuva çocuklarının mutlu bir resim yapmada sarı rengi kullandığını, çocuğa hüznü bir hikaye anlatıldığında, resmi kahverengiye boyadığını söylemiştir. Annesinin resmini yapacak olan çocuk, özellikle annesiyle sıcak, coşkusal bağı varsa ister istemez sevdiği rengi seçecektir(Yavuzer, 2005, s.48).

Bu yaşta renk kullanımı heyecanlı bir deneyim olabilir. Çocuğun seçtiği rengi eleştirmek ya da filan nesne için falan rengi kullanmasını önermek onun kendini açıklama ve ifade özgürlüğünü engeller. Uzmanların yaptıkları açıklamalara göre kırmızı rengi kullanan ya da tüm sayfayı kırmızıyla boyayan çocuklar, açıklamak istedikleri duyguları hakkında bize ipucu vermektedir. Bu çocuklar zaman zaman saldırgan ve iddiacı davranışlarıyla karakterize olmaktadır. Renk üzerinde incelemelerde bulunan uzmanlar, kız çocuklarının renk seçimine erkek çocuklardan daha fazla önem verdikleri sonucuna varmışlardır(Yavuzer, 2005, s.52).

Unutulmamalıdır ki çocuk hangi rengi seviyorsa, resimlerde ağırlık o renge doğrudur. Resimlerde ağırlık kırmızı renkse iddiacılığı ve saldırganlığı temsil eder. Pembe, sarı, turuncu gibi sıcak renkleri seçen çocuklar sevecen, uyumlu, işbirlikçidir. Siyah, mavi, yeşil, kahverengi gibi soğuk renkleri seçen çocuklar, baskıcı aile ortamında yetişen iddiacı, çekingen, güçlkle kontrol edilen, uyumsuz, gerçek duygularını bastıran çocukları temsil edebilir

2.6.1.4. (5-6) Yaş Grubu Çocukların Resimleri

Çocuklar yaptıkları resimlerle iç dünyaları, gelişimleri ile ilgili birçok bilgi verirler, yaptıkları resimler kendi gelişimleriyle orantılı olarak gelişir. İlk olarak kalemle geliş güzel anlamsız çizgiler çizerler 2 yaş civarında el göz koordinasyonun gelişmesiyle birlikte kontrollü karalama dönemi baslar, 3 yaş civarında yaptıkları karalamalara isimler vermeye başlarlar renkler geliş güzel kullanılır. Karalama döneminde çocuğun resmine müdahale edilmemeli düzeltilmemelidir zamanla kendi gelişimine paralel olarak resim çizme yetene gide gelişecektir.

5-6 yaş döneminde kendi duygu ve düşüncelerini anlamaya başlamasıyla duygularını resimlerine yansıtır. “Güdülenmemiş enerjiler ve fazla özgür bırakılmış anlatımlar, bir takım bilinçaltı güçlerin ortaya çıkmasına, komplekslerin açığa vurulmasına, yaşanmamış sarsıntıların çocukluktan beri getirilmiş özlem ve düşüncelerin su yüzüne çıkmasına neden olabilir. Bu, Conrad’ın da belirttiği gibi daha çok terapiyi ilgilendiren ve sanat eğitiminin psikolojik açıdan değerlendirdiğimizde bir terapi gibi işlem gördüğü dikkatimizi çekebilir”(Yavuzer, 2005, s. 53)

Çocukların düşüncelerini benmerkezcidir; özel olanla (subjektif) nesnel olanı (objektif) ayıramazlar. Bunun sonucu olarak da; insanlar tarafından kontrol edildiklerine inanırlar. Çocuklar yaşantılarını zenginleştirdikçe, sosyal kültürel yapıları gelişir. Çocukların yarattıklarından kullandıkları simgeler, bildikleri, dokundukları, duydukları, düşündükleri ve hakkında konuştukları şeyler için benimsedikleri işaretlerdir.

5-6 Yaş çocuklarda, şematik dönemin sonlarına doğru gözlenen özellikler görülmektedir. “Bu dönem çocuğu, kavramların bağımsız bir şekilde sunmaya

çalışmaktadır. Çoğunlukla içinden geldiği gibi boyamakta, çizmekte ve malzemeleri kullanmaktadır(Yavuzer, 2005, s.56)

5-6 Yaş döneminde çocukların büyük çoğunluğu karalamaları daireye dönüştürerek çizer. Daha sonra bu dairelere insan figürüne benzemeye başlar. Bu dairelere çocuk iki çizgi ekler ve insan figürü oluşmuş olur. Bu dairelerin başka özellikleri ise, beş yaşındaki çocuk; bir üçgeni bir insanı dört rengi yanlışsız bilir. Altı yaşında ise, başı, kolları, gövdesi ve bacakları olan bir insan resmini çizer(Tekin, 2001, s.62).

5-6 Yaşındaki çocukların bir özelliği de insan yüzlerinin önden görüldüğü gibi çizmeleridir, ifadesizlerdir. Gövde kısmını abartırlar. İlerleyen yaşlarda diğer detayları; parmaklar, kulak, gözbebeklerini, yüzü iki boyutlu çizer. Çocukların gelişimleri doğrultusunda görsel çizimlerde daha gerçekçi olur. Bu gerçekçi çizimler, çocuk 6 yaşına yaklaştığında yaratıcılık boyutunu gösterir. Bu dönemde, ayrıntılar çoğalır, sayfaların ortasına burası seçip dağıttığı figürler ve öğeler bir merkez çevresinde toplanmaya başlar. Ya da toprak çizgisi dediğimiz alttaki çizgi üzerine daha anlamlı biçimde dizilir. Çocuk kavrayamadığı şeyleri çizme yoluna gitmez(San, 1997, s.98).

Çevresindeki olayları birbirine bağlantılı olarak yorumlayan çocukların, çizimlerinde yer ve gök çizgilerini kullanmaya başlaması onda kavram ve form arasındaki ilişkilerinin erkence oluşmasının bir belirtisidir. Çocuk her şeyi bu çizgiye yerleştirir(Yavuzer, 2005, s.48).

5-6 Yaş çocuklarda düzleme özelliği de görülebilir. Şekiller yatay, yatar durumdadır. Yaptığı resimlere coşku ile bakar, başkalarına gösterir. Beğenmediği hallerde sık sık başka sayfalara geçerek çok sayıda kağıt kullanır. Çocuklara bu dönemlerde büyük kağıt ve kalın uçlu kalemler verilmelidir. Çünkü çocuğun el kasları pek gelişmemiştir. İnce uçlu kalemle çocuğun resim yapması daha duyurucu gelmez. Çabuk sıkılır.

Resimleri gitgide kalabalıklaşır ama bunlar gerçekçi resimlerden çok, semboller olmayı sürdürür. Apartmanda oturan bir çocuğun çizdiği “benim evim” resmi dört pencere, bahçeli bir ev olabilir. Hamile bir kadın çizmek istediğinde annenin

karnındaki bebeği de çizer, sandalyede oturan adamsa aslında sandalyenin bir karış yukarısında, havada durur(Einon, 1998, s.80).

Bu dönemde renk kullanımında ise, çocuk 4-5 yaşlarına kadar, hiçbir ayırım yapmadan ve önceden kararlaştırmadan renkleri kullanır. Renklerin özellikle üç ana rengin tanınması ve adlarının öğrenilmesi bu yaşlarına rastlamaktadır. Karalama aşamasında renge fazla önem vermeyen çocuk 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renklerden başlayarak yavaş yavaş bol renk kullanmaya başlayacaktır. İlk renk kullanımında üç ana renk, kırmızı, mavi sarı ile yetinir. Beş yaşında çocuk artık siyah, beyaz, turuncu, yeşil, mavi gibi renklerde ister(Yavuzer, 1993, s.54).

Çocukken duygu ve düşüncelerini anlamak istediğimizde sözlü girişimlerle iletişim kuramadığımız belirli terim ortaya çıkabilir. Bu çocuklar genelde çizdiği resimlerle bize rehber olabilir.

2.6.1.5. (5-6) Yaş Grubundaki Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri

Çizgilerinde bazı semboller, şemalar dönüştürülerek anlam zenginleştirilmiştir. Ev, ağaç ve insan resimleri kaba formlarla betimlenir. Mekan düşüncesi henüz gelişmediğinden eşyalar yüzeysel olarak yana yatık olup görünmeyen tarafları gösterilir. (Örneğin, bir masanın dört ayağını, bir arabanın dört tekerini ve ağaçları yüzeyde yatık olarak göstermesi gibi). Saydamlık ve düzleme özelliği en çok bu yaşlarda görülür.

Bazı çizimlerde yatay düz taban çizimleri görülür. Genellikle şekiller, eşyalar bu taban çizgiler üzerinde yükselir. Bazı şekiller ise kağıt üzerinde dağınık, yüzer biçimdedir. Perspektif etkiler görülmez, plan yapma becerisinde gelişme hissedilir. Çizgilerle(kontur) sınırlandırılan nesnelerin içini farklı renklerle doldurabilirler. Boyama işlemlerinde; yukarıdan aşağı, soldan sağa geniş fırça darbeleri şeklindedir. Parlak(fosforlu) kalemeleri, açık, canlı renkleri kullanmayı severler(Artut, 2007, s.51/52)

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yürütülmesinde izlenilmiş olan yöntem, araştırmanın evreni, örnekleme, araştırmada kullanacak ölçme aracının hazırlanması, uygun hale getirilerek uygulanması, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuş ve açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu uygulamada boyama kitaplarının 5-6 yaş grubu çocukların resimlerine olan etkisi deneysel yöntemle araştırılacaktır. Konuya ilişkin yazılı kaynaklar genel tarama modeli ile elde edilip kavramsal çevreyi oluşturacaktır.

Deneysel araştırmada araştırmacı, bir araştırma ortamı oluşturmaktadır. Bu, çoğu kez yapay durumdur. Oluşturulan bu ortam içinde araştırmacı, ilgili olduğu olay, değişken ve etkenleri ayarlamak, değiştirmek, ortadan kaldırmak gibi yollarla istediği duruma getirmekte, yani kontrol etmektedir. O, bazı yeni durumların meydana gelmesine fırsat hazırlamakta ve bunların etkisini gözlemektedir. Bu araştırma durumlarına işlem(treatment) denir. Örneğin, tekrarın öğrenmeye etkisini araştırmak için değişik gruplar alıp bunlara farklı sayıda tekrar egzersizleri yaptırmak gibi.(Kaptan, 1998, s.73)

Araştırmada boyama kitaplarının, 5-6 yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına etkisinin olup olmadığı belirleneceği için gözlem yolu tercih edilmiştir. Gözlem yapılacak uygulama grubu için Kaman İlçe Merkez’inde bulunan Zübeyde Anaokulu’nda eğitim gören 6 yaş grubu çocuklar seçilmiştir.

Araştırma türü deneysel, yani tamamen araştırmacının konuya dair neden-sonuç ilişkisini açıklamak amacı ile gözlem yaptığı ve veri ürettiği yöntemidir. Veri kaynaklarına ulaşılması açısından ‘gözlem’ araştırmasıdır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni; Kaman İlçe Merkezi’nde bulunan 5-6 yaş grubuna ait tüm ilköğretim okulu anasınıfı öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini; Kaman İlçe Merkezi’nde yer alan Zübeyde Hanım Anaokulu’nda bulunan 5-6 yaş grubuna ait 18 anasınıfı öğrencisi oluşturacaktır. Kızlar ve erkekler karışıktır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında, alanla ilgili tez, makale, kitap, internet vb. literatür(kaynak) taramalarından yararlanılmıştır. Araştırmanın amacına ulaşabilmek, gerekli verileri elde etmek amacıyla, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim’e bağlı Zübeyde Hanım Anaokulu’nda öğrenim gören 5-6 yaş grubuna ait 18 öğrenci seçilmiş ve bu öğrencilerle çalışma yapılmıştır.

Üzerlerinde araştırma yapılacak olan bu öğrencilere ön çalışma olarak boyama kitabında yer alan “deniz altında yaşam” adlı konu verilmiş ve o konuya ait resim yapmaları istenilmiştir. Çalışmaların bitiminden sonra o konuya ait boyama kitabındaki orijinal resim çocuklara verilmiş, resmin incelenmesi ve boyanması söylenmiştir. Boyama çalışmalarının tamamlanmasının ardından aynı konu başlığı tekrar söylenmiş ve yeni bir resim yapmaları istenmiştir.

Öğrencilerin bu uygulamaları yapabilmesi için A4 boyutunda beyaz resim kağıtları verilmiş, teknik olarak da pastel ve kuru boya seçenekleri sunulmuştur(Deniz altında yaşam adlı boyama kitabı çalışma sayfası ek2 kısmında gösterilmiştir.). Böylece araştırma için gerekli olan gözlem ve sonuçlar, veri haline dönüştürülebilmiştir..

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için nitel ve nicel veri çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Boyama kitaplarının okulöncesi çocukların yaratıcılıklarına olan etkisinin değerlendirilebilmesi için üç uzman tarafından “yaratıcılık kriterleri” oluşturulmuştur(Bu kriterler Ek 3’te gösterilmiştir.).

Araştırmada yer alan uygulamaların her bir aşaması üç uzman tarafından, hiç(1), az(2), orta(3), çok(4), pek çok(5) şeklinde derecelendirilmiş ve bu değerlendirmeler bilgisayar ortamında Excel programında veri haline dönüştürülmüştür. Bu doğrultuda boyama kitaplarından önce yapılan resimler ve boyama kitabından sonra yapılan resimler hakkında yorum ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Çocukların yapmış oldukları resimler, boyama kitabı uygulaması öncesi yapılan spontane çalışma, boyama kitabı uygulamaları ve boyama kitabının çalışmalarının yeni spontan çalışmaya olan etkisi olarak değerlendirilecektir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, toplanan verilerin çözümlemeleri sonucunda ulaşılan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Bulgular

4.1.1. Alt Amaç 1a, 1b, 1c'ye İlişkin Bulgular:

Boyama kitaplarının anasınıfı çocukların “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında üç uzmanın, 18 çocuğun resim çalışmalarına vermiş olduğu puanların genel ortalaması, boyama kitabı uygulamasından önce(ön test) şema betimlemesi boyutunda 2,4 puan bulunmuştur. Boyama kitabı uygulamasından sonra(son test) şema betimlemesi boyutundaki genel ortalaması ise 3,0 puan bulunmuştur. Uygulama öncesi ve sonrası şema betimlemesi boyutunda, ön ve son çalışma arasında 0,6’lık bir pozitif bir ilişki yani % 24’lük bir artış gözlemlenmiştir(Tablo 1’de gösterilmiştir.).

4.1.2. Alt Amaç 2a, 2b, 2c'ye İlişkin Bulgular:

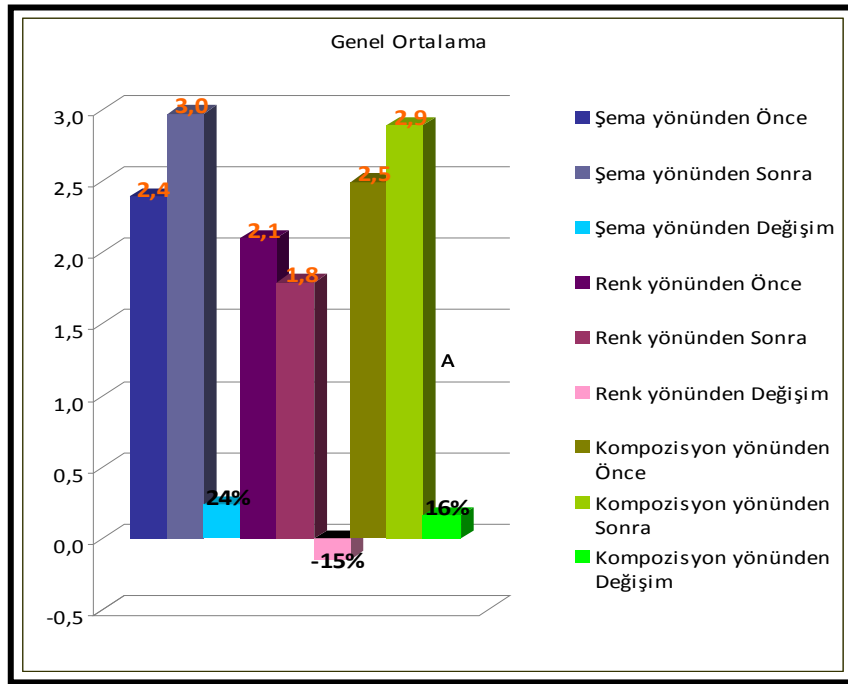
Boyama kitaplarının anasınıfı çocukların “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında üç uzmanın, 18 çocuğun resim çalışmalarına vermiş olduğu puanların genel ortalaması, boyama kitabı uygulamasından önce(ön test) renk kullanımı boyutunda 2,1 puan bulunmuştur. Boyama kitabı uygulamasından sonra(son test) renk kullanımı boyutundaki genel ortalama ise 1,8 puan olarak bulunmuştur. Uygulama öncesi ve sonrasında renk kullanımı boyutunda, ön ve son çalışma arasında 0,3’lık negatif bir ilişki yani %-15’lik bir düşüş gözlemlenmiştir(Tablo 1’de gösterilmiştir.).

4.1.3. Alt Amaç 3a, 3b, 3c'ye İlişkin Bulgular:

Boyama kitaplarının anasınıfı çocukların “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında üç uzmanın, 18 çocuğun resim çalışmalarına vermiş olduğu puanların genel ortalaması, boyama kitabı uygulamasından önce(ön test) kompozisyon oluşturma boyutunda 2,5 puan bulunmuştur. Boyama kitabı uygulamasından sonra(son test) kompozisyon oluşturma boyutundaki genel ortalaması ise 2,9 puan bulunmuştur. Uygulama öncesi ve sonrasında kompozisyon oluşturma boyutunda, ön ve son çalışma arasında 0,4'lük pozitif bir ilişki yani %16'lık bir artış gözlemlenmiştir. Alt amaçlara ilişkin veriler tablo 1 ve grafik 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Kategori Sonucuna Göre Toplam Değişim Dağılımı

Öğrenci	Şema yönünden			Renk yönünden			Kompozisyon yönünden		
	Önce	Sonra	Değişim	Önce	Sonra	Değişim	Önce	Sonra	Değişim
Çocuk1	1,9	3,5	83%	1,8	1,8	0%	2,2	2,7	23%
Çocuk2	2,1	2,9	38%	2,3	1,4	-37%	2,5	2,2	-13%
Çocuk3	3,8	3,4	-11%	2,8	1,0	-65%	3,3	2,8	-13%
Çocuk4	2,7	3,3	23%	1,8	3,1	68%	3,0	3,9	31%
Çocuk5	3,1	3,7	20%	2,1	2,0	-4%	2,9	3,5	20%
Çocuk6	1,9	2,4	29%	1,8	1,7	-5%	1,7	1,8	5%
Çocuk7	2,6	3,6	38%	2,3	1,0	-56%	2,7	3,8	41%
Çocuk8	4,1	2,6	-37%	1,5	2,1	39%	3,6	3,2	-12%
Çocuk9	1,7	3,0	73%	2,8	1,7	-41%	2,3	2,5	11%
Çocuk10	2,1	2,3	10%	2,4	1,5	-38%	2,5	2,0	-20%
Çocuk11	2,2	2,5	15%	2,2	2,3	4%	2,6	2,6	0%
Çocuk12	2,9	2,5	-12%	2,5	2,4	-3%	2,8	2,8	3%
Çocuk13	3,4	3,7	10%	1,9	2,9	52%	2,8	3,7	33%
Çocuk14	1,5	2,4	57%	1,8	2,0	9%	1,5	2,8	89%
Çocuk15	2,1	3,7	75%	1,9	2,3	17%	3,1	3,8	22%
Çocuk16	1,3	2,0	50%	1,5	1,0	-33%	1,7	2,2	30%
Çocuk17	1,8	2,9	59%	2,3	1,0	-57%	2,1	3,4	64%
Çocuk18	1,9	3,0	61%	2,1	1,25	-40%	2,0	2,6	29%
Genel Ortalama	2,4	3,0	24%	2,1	1,8	-15%	2,5	2,9	16%

Şekil 1. Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Toplam Değişim Grafiği

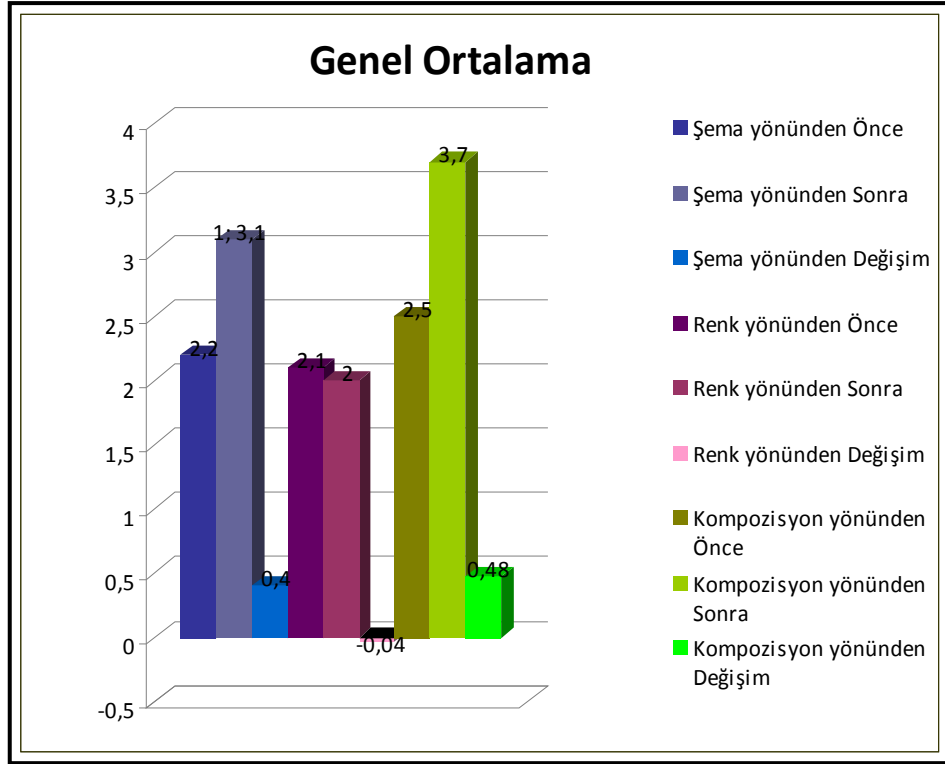
4.1.4 Alt Amaç 4'e ilişkin Bulgular

Boyama kitaplarının anasınıfı çocukların “ Deniz Altında Yaşam” konulu çalışmalarında cinsiyet bakımından ön ve son çalışmaları arasında;

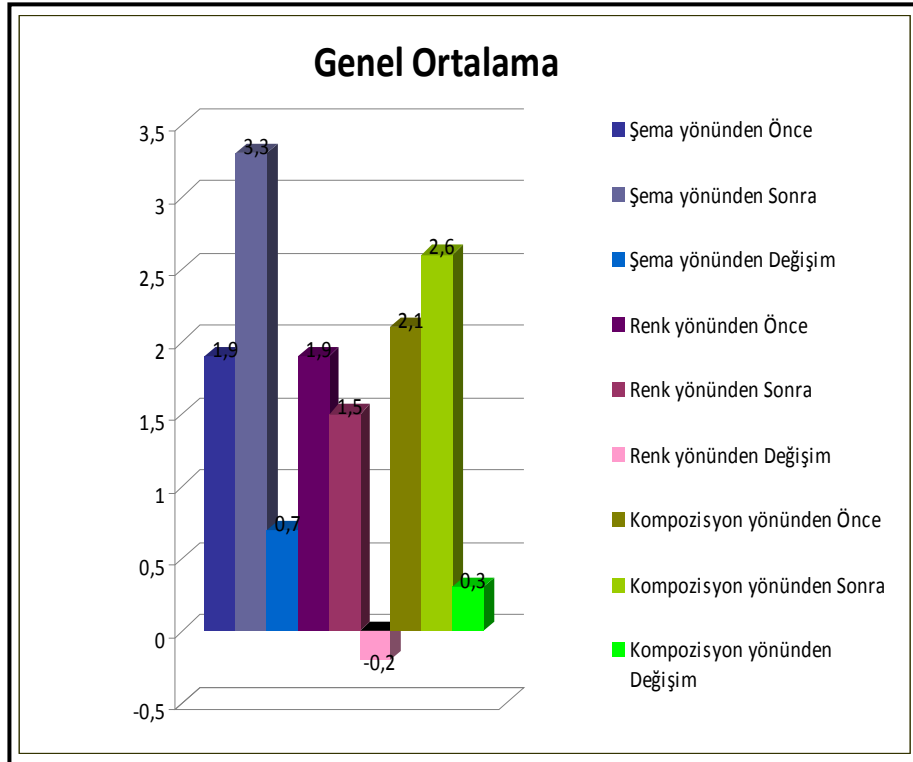
Şema yönünden; erkeklerde %74, kızlarda ise %37’lik değişim olmuştur. Renk yönünden; erkeklerde %-22, kızlarda ise %-2’lik değişim olmuştur. Kompozisyon yönünden ise erkeklerde %23, kızlarda ise %44’lük değişim olmuştur. Aşağıda tablo 2 -3 ile şekil 2-3’te değişimler gösterilmiştir.

Tablo 2. Kız Çocuklarına Ait Şema,Renk ve Kompozisyon Yönünden Değişim Tablosu

Öğrenci	Şema yönünden			Renk yönünden			Kompozisyon yönünden		
	Önce	Sonra	Değişim	Önce	Sonra	Değişim	Önce	Sonra	Değişim
Çocuk1	2,7	3,3	23%	1,8	3,1	68%	3,0	3,9	31%
Çocuk2	4,1	2,6	-37%	1,5	2,1	39%	3,6	3,2	-12%
Çocuk3	1,7	3,0	73%	2,8	1,7	-41%	2,3	2,5	11%
Çocuk4	2,9	2,5	-12%	2,5	2,4	-3%	2,8	2,8	3%
Çocuk5	3,4	3,7	10%	1,9	2,9	52%	2,8	3,7	33%
Çocuk6	2,1	3,7	75%	1,9	2,3	17%	3,1	3,8	22%
Çocuk7	1,8	2,9	59%	2,3	1,0	-57%	2,1	3,4	64%
Genel Ort.	2,2	3,1	37%	2,1	2,0	-2%	2,5	3,7	44%

Şekil 2. Kız Çocuklarına Ait Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Değişim Grafiği

Şekil 3. Erkek Çocuklarına Ait Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Değişim Grafiği

Tablo 3. Erkek Çocuklarına Ait Şema, Renk ve Kompozisyon Yönünden Değişim Tablosu

Öğrenci	Şema yönünden			Renk yönünden			Kompozisyon yönünden		
	Önce	Sonra	Değişim	Önce	Sonra	Değişim	Önce	Sonra	Değişim
Çocuk1	1,9	3,5	83%	1,8	1,8	0%	2,2	2,7	23%
Çocuk2	2,1	2,9	38%	2,3	1,4	-37%	2,5	2,2	-13%
Çocuk3	3,8	3,4	-11%	2,8	1,0	-65%	3,3	2,8	-13%
Çocuk4	3,1	3,7	20%	2,1	2,0	-4%	2,9	3,5	20%
Çocuk5	1,9	2,4	29%	1,8	1,7	-5%	1,7	1,8	5%
Çocuk6	2,6	3,6	38%	2,3	1,0	-56%	2,7	3,8	41%
Çocuk7	2,1	2,3	10%	2,4	1,5	-38%	2,5	2,0	-20%
Çocuk8	2,2	2,5	15%	2,2	2,3	4%	2,6	2,6	0%
Çocuk9	1,5	2,4	57%	1,8	2,0	9%	1,5	2,8	89%
Çocuk10	1,3	2,0	50%	1,5	1,0	-33%	1,7	2,2	30%
Çocuk11	1,8	3	61%	2,1	1,25	-40%	2,0	2,6	29%
Genel Ortalama	1,9	3,3	74%	1,9	1,5	-,22%	2,1	2,6	23%

Tablo 4. Değerlendirme Kriterlerine Ait Değişim Sonuçları

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Uzman Değerlendirmeleri Ön Çalışma	Uzman Değerlendirmeleri Son Çalışma	Değişim (%)
İki boyutlu nesneler çizebilme	2,5	3,2	27%
Biçimlere hareketler verebilme	2,3	3,1	37%
Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	2,1	3,0	45%
Bilgi objelerinde zenginlik	2,0	2,7	33%
Özgün biçimlere yer verme	2,4	2,0	-18%
Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2,0	1,8	-8%
Rengin nüanslarını kullanabilme	1,4	1,4	-1%
Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2,3	1,8	-21%
Renkleri özgün kullanabilme	2,2	1,7	-23%
Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	2,3	2,7	19%
Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2,4	3,1	28%
Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	2,2	2,9	33%
Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	2,6	2,2	-13%
Genel Ortalama	2,2	2,4	11%

“Boyama kitabının anasınıfı çocukların yaratıcılıklarına olan etkileri” nin incelenmesinde kullanılan yaratıcılık kriterlerine göre değerlendirilmesinden elde edilen bulgular yukarıda tablo 4’te ve aşağıda şekil 4-5 gösterilmiştir. Bu değişimleri açıklayacak olursak;

1. Şema yönünden:

- İki boyutlu nesneler çizebilme açısından %27’lik bir değişim(artış),
- Biçimlere hareket verebilme açısından %37’lik bir değişim(artış),
- Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme açısından %45’lik bir değişim(artış),
- Bilgi objelerinde zenginlik açısından %33’lük bir değişim(artış),
- Özgün biçimlere yer verme açısından %-18’lik bir değişim(düşüş) gözlemlenmiştir.

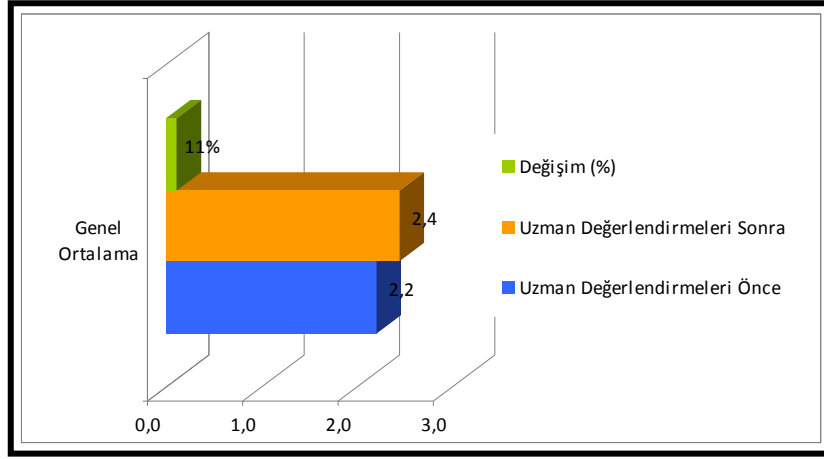
2. Renk yönünden:

- Renk çeşitliliğini sağlayabilme açısından %-8’lik bir değişim(düşüş),
- Rengin nüanslarını kullanabilme açısından %-1’lik değişim(düşüş),
- Biçimlerde özenli boyama yapabilme açısından %-21’lik bir değişim(düşüş),
- Renkleri özgün kullanabilme açısından %-23’lük bir değişim(düşüş) gözlemlenmiştir.

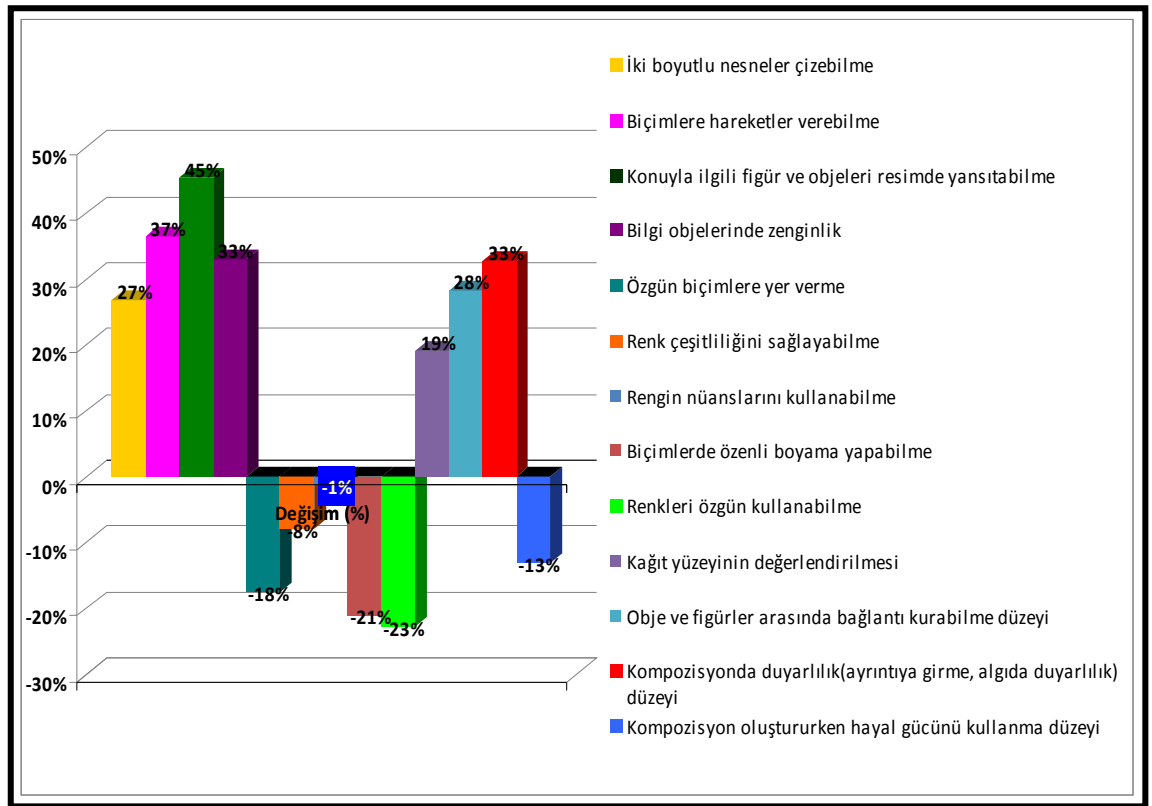
3. Kompozisyon yönünden:

- Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi açısından %19’luk değişim(artış),
- Obje ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi açısından %28’lik değişim(artış),
- Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) açısından %33’lük değişim(artış)
- Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi açısından %-13’lük değişim(düşüş) gözlemlenmiştir.

Yaratıcılık kriterlerinde tüm verilerin genel değişim ortalaması ise 2.2 puandan 2.4 puana çıkarak %11'lik değişim(artış) göstermiştir. Bu değişim aşağıda şekil 4 ve 5'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Değerlendirme Kriterlerine Ait Değişim Sonuçlarının Genel Ortalama Grafiği

Şekil 5. Değerlendirme Kriterlerine Ait %'lik Değişim Sonuçları

4.2. Yorumlar

Alt amaç 1a,1b,1c'ye ilişkin şema yönünden elde edilen bulguların sonuçlarına göre, çocukların; ön test uygulamalarında başarı ortalamaları 2.4 puan iken; son test uygulamasında başarı ortalamaları 3.0 puana yükselmiştir. Ortalamada %24'lük bir artış gözlemlenmiştir(Tablo1).

Şema'da olumlu gibi görünen bu değişim aslında öğrencilerin uygun bir şekilde boyama kitabından etkilendiği anlamına gelmektedir. Öğrencinin taklit ve kopyaya yönelmesinin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Alt amaç 2a,2b,2c'ye ilişkin renk yönünden elde edilen bulguların sonuçlarına göre çocukların, ön test uygulamalarında başarı ortalamaları 2.1 puan iken; son test uygulamasında başarı ortalamaları 1.8 puana düşmüştür. Ortalamada %-15'lik bir düşüş gözlemlenmiştir(Tablo1).

Bu durum, çocukların, renk boyutunda boyama kitabından olumsuz bir şekilde etkilendiğini, boyama kitaplarının renk gelişimlerinde negatif bir yönde ilerlemede bulunduğu söylenebilir.

Alt amaç 3a,3b,3c'ye ilişkin kompozisyon yönünden elde edilen bulguların sonuçlarına göre çocukların, ön test uygulamalarında genel başarı ortalamaları 2.5 puan iken; son test uygulamasında başarı ortalamaları 2.9 puana yükselmiştir. Ortalamada %16'lık bir artış gözlemlenmiştir(Tablo1).

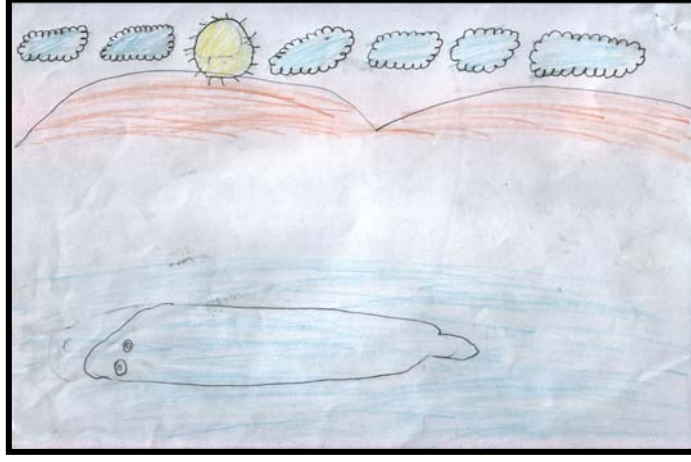
Bu durum her ne kadar olumlu gibi görünse de, şema boyutunda olduğu gibi boyama kitaplarının, kompozisyon bakımından da çocukları taklit ve kopyaya yönelttiği, hayal gücünü yok ettiği söylenebilir.

Alt amaç 4'e ilişkin bulgular sonucunda erkekler şema yönünden %37 daha fazla değişime uğramış ve boyama kitabını kızlara oranla daha çok kopya ederek şemalarını değiştirmişlerdir. Renk yönünden de erkekler kızlara oranla %20 daha fazla değişimin etkisinde kalmışlar ve renkteki özgünlüklerini kaybetmişlerdir. Kompozisyon yönünden ise kızlar %21 oranında erkeklerden daha fazla değişime uğrayarak boyama kitabının etkisinde kalmışlardır.(Tablo 2-3 ve şekil 2-3'te gösterilmiştir.).

Bu sonuçlara göre erkekler, boyama kitabından, şema ve renk yönünden kızlardan daha fazla etkilenmişler; kompozisyon yönünden ise kızlar erkeklerden daha fazla etkilenererek değişim göstermişlerdir.

4.3. RESİMLERİN ANALİZİ

Çocuk 1'in Resimleri

Resim 1(ön çalışma)

Resim 2(boyama kitabı uygulaması)

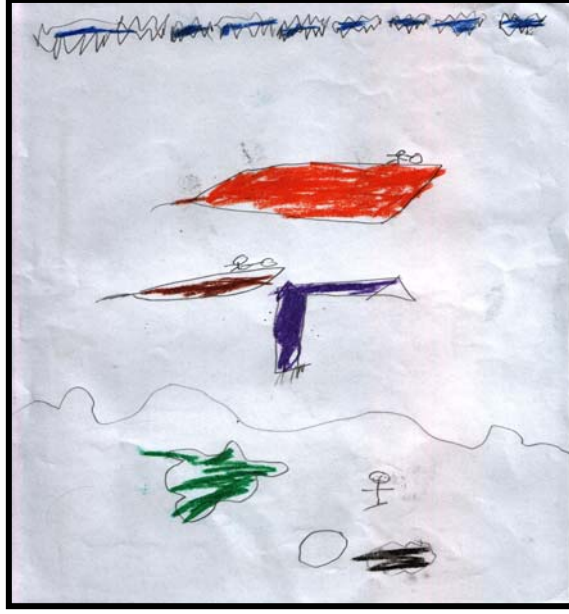
Resim 3(son çalışma)

Tablo 5. Çocuk1'in Değerlendirme Sonuç Tablosu

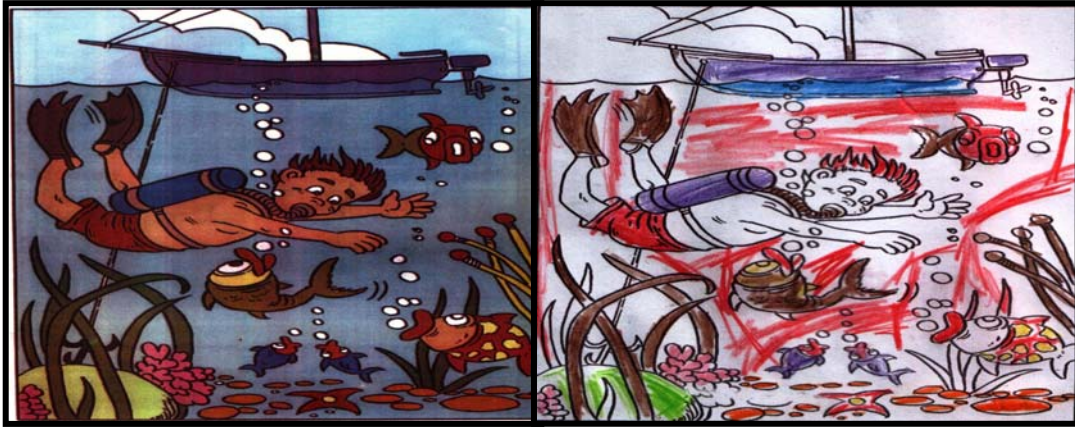
BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk1	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	5	1	2,7	4	5	2	3,7	38%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	1	1	1,3	4	5	2	3,7	175%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	2	2	2	2,0	4	5	3	4,0	100%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	1	1	1,3	4	5	2	3,7	175%
"		Özgün biçimlere yer verme	2	4	1	2,3	4	2	2	2,7	14%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	1	2	1,7	2	1	3	2,0	20%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	1	1,0	1	1	3	1,7	67%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	2	3	2,3	2	2	2	2,0	-14%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	4	1	2,0	1	1	2	1,3	-33%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	1	4	2	2,3	1	3	3	2,3	0%
"		Obje ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	1	4	2	2,3	3	5	3	3,7	57%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	2	1	1	1,3	3	3	2	2,7	100%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	3	3	2	2,7	2	1	3	2,0	-25%

Yorum: Çocuk 1'in ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %83, renk yönünden %0, kompozisyon yönünden ise %23 oranında değişim olmuştur. Şema ve kompozisyonda gelişen bu durum bir başarı göstergesinden çok, çocuğun; konuyla ilgili figür ve objeleri öğrenmesinde, ayrıntıya girmesinde, biçimlere hareketler verebilmesinde, obje ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyinde boyama kitabından yoğun bir biçimde etkilendiğinin göstergesidir. Özgün biçimlere yer verme, renkleri özgün kullanma ve kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyini ise negatif yönde etkilemiştir. Bu durum boyama kitabının, çocuğun özgünlük yetisini kaybetmesine neden olduğu ve yaratıcılığına olumsuz etkide bulunmasının bir sonucu olduğu söylenebilir.

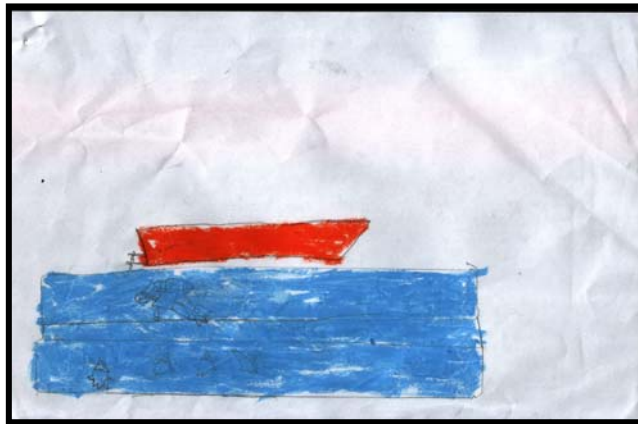
Çocuk 2'in Resimleri

Resim 4(ön çalışma)

Resim 5(boyama kitabı uygulaması)

Resim 6(son çalışma)

Tablo 6. Çocuk 2'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk2	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	1	2	2	1,67	3	5	4	4,00	140%
"		Bıçimlere hareketler verebilme	2	2	2	2,00	3	4	3	3,33	67%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	1	1	3	1,67	3	5	3	3,67	120%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	2	3	2,33	2	2	3	2,33	0%
"		Özgün bıçimlere yer verme	1	4	4	3,00	1	1	2	1,33	-56%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	2	5	3,00	2	1	2	1,67	-44%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	2	1	2	1,67	1	1	1	1,00	-40%
"		Bıçimlerde özenli boyama yapabilme	1	1	2	1,33	2	1	2	1,67	25%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	4	4	3,00	1	1	2	1,33	-56%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	1	3	3	2,33	1	1	2	1,33	-43%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2	2	2	2,00	3	4	2	3,00	50%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	1	2	3	2,00	3	4	2	3,00	50%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	3	5	3	3,67	1	1	2	1,33	-64%

Yorum: Çocuk 2'nin ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %38, renk yönünden %-37, kompozisyon yönünden ise %-13 oranında değişim olmuştur. Şema yönünden “iki boyutlu nesneler çizebilme ve konu ile ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme” kriterlerinde boyama kitabından büyük bir biçimde etkilendiğini görmekteyiz. Çocuk boyama kitabındaki figür ve objeleri öğrenmiş ve bu çizimleri son çalışmasına eklemiştir. Renk kullanımında başarı sağlayamamıştır. “Özgün bıçimlere yer verme, renkleri özgün kullanabilme ve kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi” gibi yaratıcılık gücünü görmemizde etkili olan bu kriterlerde ön çalışmada başarılı olduğunu, son çalışmada ise bu başarının düştüğünü görmekteyiz. Bu durum boyama kitabının, çocuğun yaratıcılığına olumsuz yönde etkide bulunduğunu ve çocuğun kopya etme gücünü artırdığını göstermektedir.

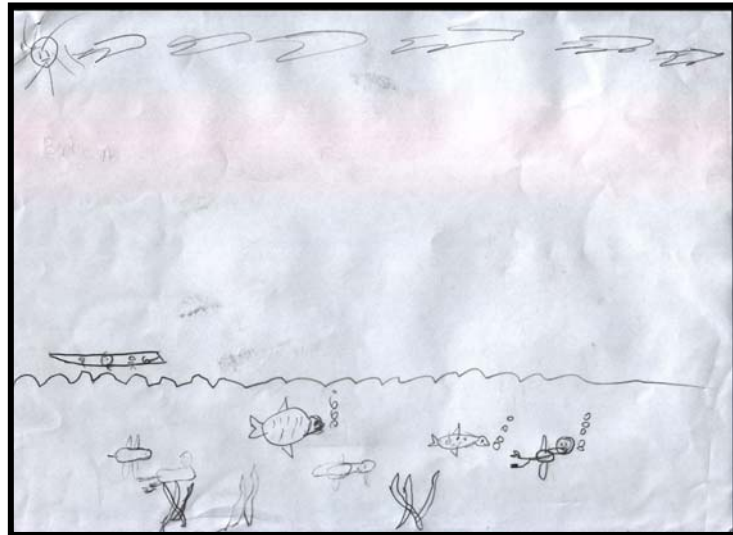
Çocuk 3'ün Resimleri

Resim 7(ön çalışma)

Resim 8(boyama kitabı uygulaması)

Resim 9(son çalışma)

Tablo 7. Çocuk 3'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk3	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	4	5	3	4,00	4	5	2	3,67	-8%
"		Biçimlere hareketler verebilme	4	3	4	3,67	4	5	2	3,67	0%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	3	4	4	3,67	4	5	3	4,00	9%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	3	5	3	3,67	3	5	2	3,33	-9%
"		Özgün biçimlere yer verme	4	5	3	4,00	3	1	3	2,33	-42%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	2	3	2,33	1	1	1	1,00	-57%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	5	4	3,33	1	1	1	1,00	-70%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	1	4	3	2,67	1	1	1	1,00	-63%
"		Renkleri özgün kullanabilme	3	4	2	3,00	1	1	1	1,00	-67%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	4	1	2	2,33	3	3	2	2,67	14%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	4	3	2	3,00	4	4	2	3,33	11%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	4	3	3	3,33	4	5	2	3,67	10%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	5	5	3	4,33	3	1	1	1,67	-62%

Yorum: Çocuk 3'ün ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %-11, renk yönünden %-65, kompozisyon yönünden ise %-13 oranında değişim olmuştur. Çocuk 3'ün en çok renk yönünden olumsuz etkilendiğini görmekteyiz. Çocuk, ön çalışmada renk kullanmaya istekli iken son çalışmasında boyama kitabından sıkıldığı için ikinci çalışmasını boyamak istemediğini belirtmiştir. Bu da boyama kitabının çocukta bir bıkkınlık yarattığının kanıtıdır.

Ön çalışmasında özgün biçimlere yer vermede, renkleri özgün kullanabilmede ve kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyinde başarılı olan çocuk boyama kitabı uygulamasından sonra başarısını yüksek oranda düşürmüştür. Boyama kitabının, çocuğu negatif yani olumsuz yönde etkilediğini, boyama kitabını kopya ettiği açıkça söyleyebiliriz.

Çocuk 4'ün Resimleri

Resim 10(ön çalışma)

Resim 11(boyama kitabı uygulaması)

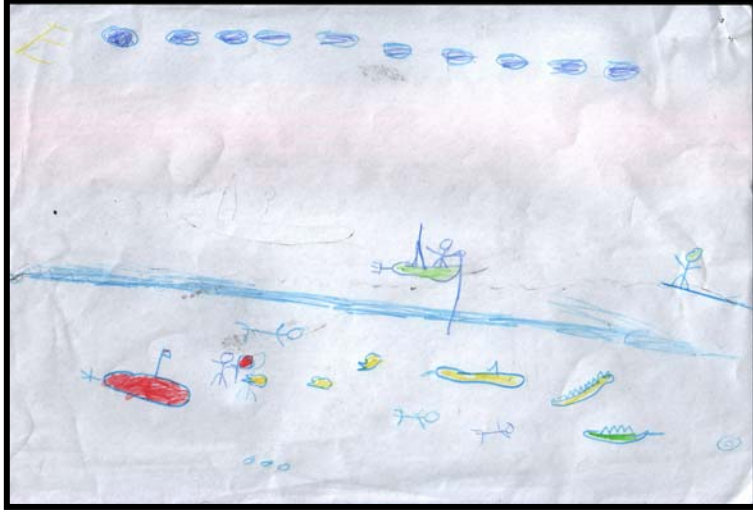
Resim 12(son çalışma)

Tablo 8. Çocuk 4'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk4	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	3	4	3	3,33	3	4	3	3,33	0%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	4	2	2,67	2	5	3	3,33	25%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	2	4	2	2,67	2	4	2	2,67	0%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	2	2	2,00	3	4	3	3,33	67%
"		Özgün biçimlere yer verme	3	3	2	2,67	3	4	4	3,67	38%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	2	1	1,67	3	5	5	4,33	160%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	3	1	1,67	1	4	3	2,67	60%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	2	2	2,00	2	3	3	2,67	33%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	3	2	2,00	1	3	4	2,67	33%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	3	5	3	3,67	4	5	4	4,33	18%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	5	2	3,33	4	5	3	4,00	20%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	3	2	2	2,33	3	3	4	3,33	43%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	3	3	2	2,67	4	4	4	4,00	50%

Yorum: Çocuk 4'ün ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %23, renk yönünden %68, kompozisyon yönünden ise %31 oranında değişim olmuştur. “Özgün biçimlere yer vermede, renkleri özgün kullanabilmede ve kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi” nde başarı sağlamıştır. Ön ve son çalışma arasında büyük bir fark olmadığı Resim10 ve 12’de görebilmekteyiz. Son çalışmasında bilgi objelerini ve renk çeşitliliğini boyama kitabının etkisiyle artırmıştır. Ancak biçim ve renk kullanımda özgür davranarak boyama kitabını kopya etmekten uzak kalmıştır.

Çocuk 5'in Resimleri

Resim 13(ön çalışma)

Resim 14(boyama kitabı uygulaması)

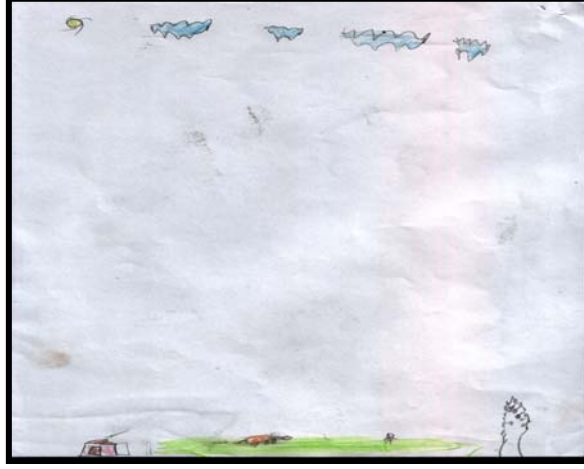
Resim 15(son çalışma)

Tablo 9. Çocuk 5'in Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
			Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	Değişim
Çocuk5	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	4	2	2,67	4	5	2	3,67	38%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	5	2	3,00	4	5	3	4,00	33%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	3	4	3	3,33	4	5	3	4,00	20%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	4	3	3,00	4	5	3	4,00	33%
"		Özgün biçimlere yer verme	2	5	3	3,33	2	3	3	2,67	-20%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	1	3	3	2,33	1	2	3	2,00	-14%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	2	2	1,67	1	1	2	1,33	-20%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	1	2	2	1,67	1	3	2	2,00	20%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	5	2	2,67	1	4	3	2,67	0%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	3	2	2	2,33	4	3	2	3,00	29%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	4	2	3,00	4	4	2	3,33	11%
"		Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	3	2	3	2,67	4	5	3	4,00	50%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	3	5	3	3,67	4	3	4	3,67	0%

Yorum: Çocuk 5'in ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %20, renk yönünden %-4, kompozisyon yönünden ise %20 oranında değişim gözlemlenmiştir. Boyama kitabı çocuğun çalışmasına “bilgi objelerinde zenginlik” açısından etkiye bulunmuştur. Son çalışmasına boyama kitabındaki bu nesnelerden ekleme yapmıştır. Bu durum resimdeki özgün biçimlerin kaybolmasına neden olmuştur. Renk kullanımında boyama kitabının etkisinde kalmış, ilk çalışmasındaki nesne ve objelerini ikinci çalışmada boyama kitabına göre değiştirmiş ve boyamıştır. (Resim15'te balıkları pembeye çevirmesi gibi.) Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyine ise nötr etkiye bulunmuştur.

Çocuk 6'ın Resimleri

Resim 16(ön çalışma)

Resim 17(boyama kitabı uygulaması)

Resim18(son çalışma)

Tablo 10. Çocuk 6'nın Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk6	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	3	2	2,33	2	3	2	2,33	0%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	1	1,67	2	3	3	2,67	60%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	1	1	1	1,00	2	4	3	3,00	200%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	1	3	2	2,00	1	3	2	2,00	0%
"		Özgün biçimlere yer verme	1	4	2	2,33	2	3	1	2,00	-14%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	1	3	2	2,00	1	1	2	1,33	-33%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	1	1,00	1	1	1	1,00	0%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	1	3	1	1,67	2	2	2	2,00	20%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	4	2	2,33	1	4	2	2,33	0%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	1	1	1	1,00	1	1	1	1,00	0%
"		Obje ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2	2	1	1,67	2	2	1	1,67	0%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	1	3	2	2,00	2	3	2	2,33	17%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	1	3	2	2,00	1	3	2	2,00	0%

Yorum: Çocuk 6'nın ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %29, renk yönünden %-5, kompozisyon yönünden ise %5 oranında değişim olmuştur. İlk ve son çalışması arasında en çok şema yönünden değişim olmuştur. Bu durum boyama kitabından konuyla ilgili figür ve objeleri öğrendiğini göstermekte, özgünlük açısından da boyama kitabının etkisinde kaldığını ifade etmektedir. İlk kompozisyonu ikinci çalışmasına da taşımıştır. Diğer kriterler açısından da ilk ve son çalışma birbirine paralellik göstermekte ve puan değişiminde pek bir fark görülmemektedir.

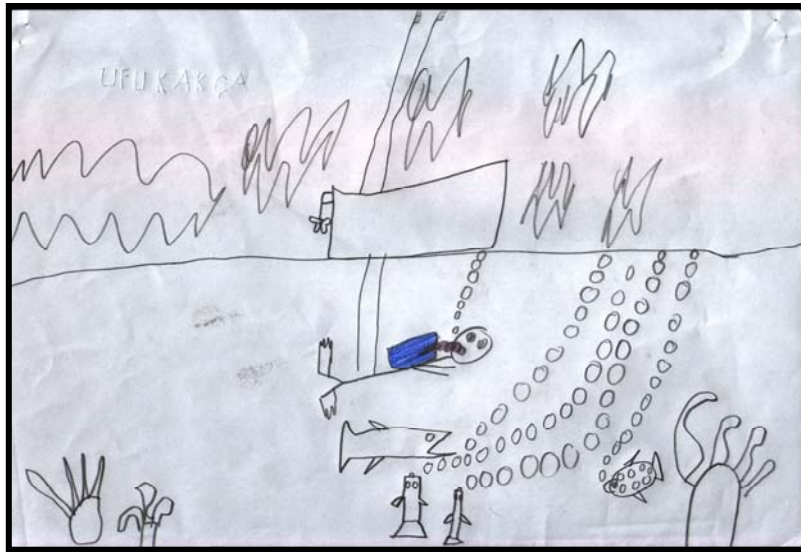
Çocuk7'in Resimleri

Resim 19(ön çalışma)

Resim 20(boyama kitabı uygulaması)

Resim 21(son çalışma)

Tablo 11. Çocuk7'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk7	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	3	3	3	3,00	4	5	3	4,00	33%
"		Bıçimlere hareketler verebilme	2	3	2	2,33	4	5	3	4,00	71%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	3	3	2	2,67	5	5	3	4,33	63%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	3	2	2,33	5	5	2	4,00	71%
"		Özgün bıçimlere yer verme	2	3	3	2,67	3	1	1	1,67	-38%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	1	1	2	1,33	1	1	1	1,00	-25%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	1	1,00	1	1	1	1,00	0%
"		Bıçimlerde özenli boyama yapabilme	4	4	3	3,67	1	1	1	1,00	-73%
"		Renkleri özgün kullanabilme	2	5	2	3,00	1	1	1	1,00	-67%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	2	3	2	2,33	4	5	3	4,00	71%
"		Obj ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2	4	2	2,67	5	5	3	4,33	63%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	3	3	2	2,67	5	5	3	4,33	63%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	3	2	3,00	4	2	1	2,33	-22%

Yorum: Çocuk 7'nin ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %38, renk yönünden %-56, kompozisyon yönünden ise %41 oranında değişim olmuştur. İlk ve son çalışma arasında büyük bir fark gözlemlenmiştir. Çocuk, şema yönünden “bıçimlere hareket verebilme, konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme ve bilgi objelerinde zenginlik” yönünden başarı sağlamıştır. Ancak bu başarının boyama kitabını kopya ettiğinden dolayı olduğu Resim 19. ve 21. arasındaki farktan ve Resim 20. ile 21. arasındaki benzerlikten açıkça görülmektedir.(Oksijen tüplü adam, deniz otları ve baloncuklar çizmesi gibi). Çocuk boyama kitabının etkisinde kalmış, özgünlükle ilgili kriterlerde de negatif yönlü kayıplar yaşamıştır. Renk kullanımında da boyama kitabı uygulamasından sıkıldığını söyleyerek ikinci çalışmasında başarı sağlayamamıştır.

Çocuk8'in Resimleri

Resim 22(ön çalışma)

Resim 23(boyama kitabı uygulaması)

Resim 24(son çalışma)

Tablo 12. Çocuk8'in Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
			Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	Değişim
Çocuk8	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	4	4	5	4,33	4	4	3	3,67	-15%
"		Biçimlere hareketler verebilme	4	4	5	4,33	3	3	3	3,00	-31%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	4	4	4	4,00	3	3	1	2,33	-42%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	3	3	5	3,67	2	2	2	2,00	-45%
"		Özgün biçimlere yer verme	4	4	5	4,33	2	2	2	2,00	-54%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	2	1	1,67	3	3	3	3,00	80%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	1	1,00	2	2	1	1,67	67%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	2	2	2,00	2	2	1	1,67	-17%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	1	2	1,33	2	2	2	2,00	50%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	3	3	2	2,67	4	4	4	4,00	50%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	4	4	4	4,00	2	2	4	2,67	-33%
"		Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	3	3	5	3,67	3	3	3	3,00	-18%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	4	4	4,00	3	3	3	3,00	-25%

Yorum: Çocuk 8'in ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %-37, renk yönünden %39, kompozisyon yönünden ise %-12 oranında değişim olmuştur. Çocuk, ilk ve son çalışma arasında şema ve kompozisyon yönünden negatif yönde ilerleme kaydetmiştir. Konuyla ilgili figür ve objeleri ilk çalışmasında çizebilmişken ikinci çalışmasında bunu yansıtamamıştır. Özgün biçimlere yer vermede ve kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanabilme düzeyinde ilk çalışmasında başarılı iken ikinci çalışmasında bu başarıyı düşürmüştür. Az miktarda da olsa boyama kitabına bağlı kalmıştır. Ancak renk çeşitliliğini sağlamada ve rengin nüanslarını kullanmada ikinci çalışmasında başarı sağlamıştır (Resim 24'te sarı ile mor gemi arasında maviyle sarıyı karıştırarak yeşil rengi bulması.). Renkleri özgün kullanabilmiştir.

Çocuk 9'un Resimleri

Resim 25(ön çalışma)

Resim 26(boyama kitabı uygulaması)

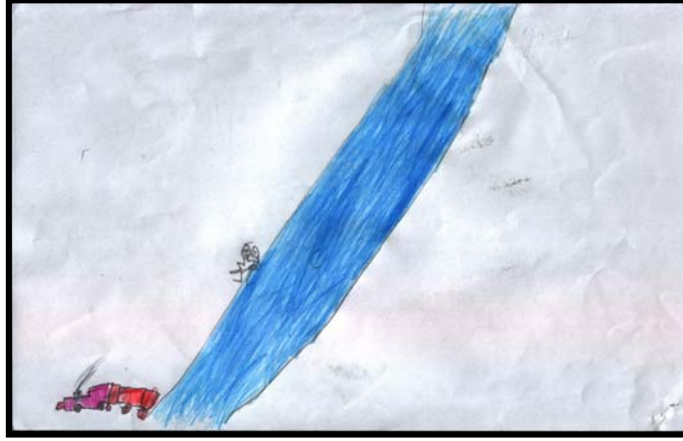
Resim 27(son çalışma)

Tablo 13. Çocuk 9'un Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk9	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	4	2	2	2,67	3	4	4	3,67	38%
"		Bıçimlere hareketler verebilme	3	2	1	2,00	3	4	3	3,33	67%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	1	1	1	1,00	3	3	3	3,00	200%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	2	1	1,67	3	3	2	2,67	60%
"		Özgün bıçimlere yer verme	1	2	1	1,33	2	3	2	2,33	75%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	2	2	2,00	2	1	1	1,33	-33%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	2	2	1,67	2	1	1	1,33	-20%
"		Bıçimlerde özenli boyama yapabilme	3	4	5	4,00	2	3	1	2,00	-50%
"		Renkleri özgün kullanabilme	2	4	5	3,67	1	3	2	2,00	-45%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	3	3	3	3,00	3	3	2	2,67	-11%
"		Obj ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	2	2	2,33	3	3	2	2,67	14%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	2	1	1	1,33	4	2	2	2,67	100%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	2	2	3	2,33	2	2	2	2,00	-14%

Yorum: Çocuk 9'un ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %73, renk yönünden %-41, kompozisyon yönünden ise %11 oranında değişim olmuştur. Çocuk 9'un ilk çalışması renk yönünden başarılı iken şema ve kompozisyon yönünden zayıf kalmıştır. İkinci çalışmasında ise bu durum tam tersine dönmüş ve çocuk, renk yönünden bir düşüş yaşamış, kompozisyon ve şema yönünden ise yükselişe geçmiştir. İkinci çalışmasında konu ile ilgili figür ve nesneleri resmine yansıtmış, bilgi objelerinde zenginliği sağlamış ve kompozisyonda duyarlılık düzeyini yüksek bir oranda artırmıştır. Be durum çocuğun boyama kitabından etkilendiğinin; fakat bu etkileşimi resmine orijinal bir bıçimde, özgün bir tavırda yerleştirebildiğinin bir göstergesi olmuştur(Resim 27). Renk kullanımında ise boyama kitabına bağlı kaldığını söyleyebiliriz.

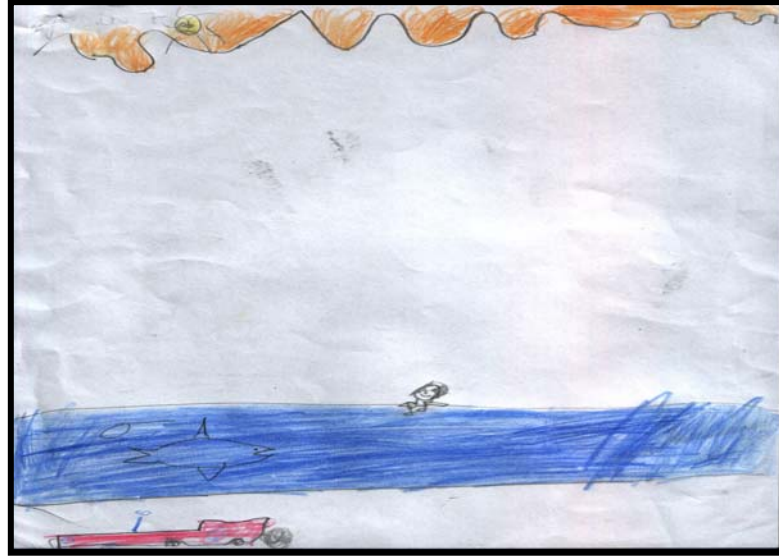
Çocuk10'un Resimleri

Resim 28(ön çalışma)

Resim 29(boyama kitabı uygulaması)

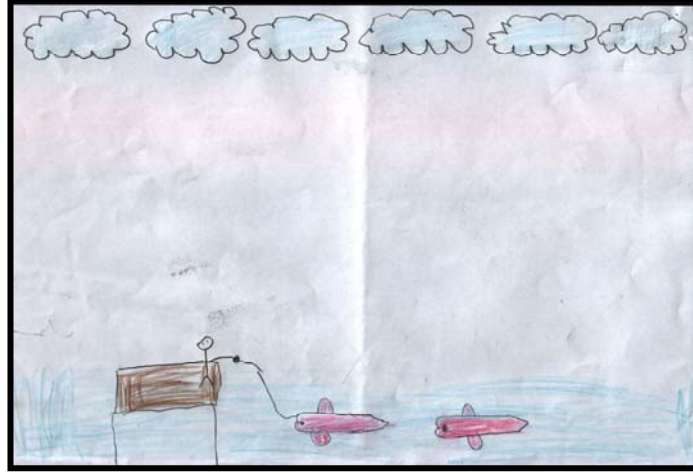
Resim 30(son çalışma)

Tablo 14. Çocuk10'un Değerlendirme Sonuç Tablosu

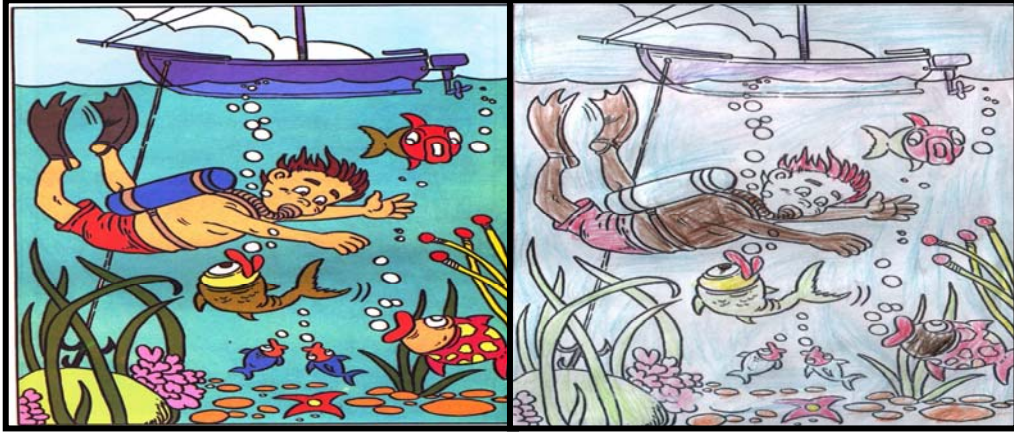
BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
			Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	Değişim
Çocuk10	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	3	3	2,67	2	4	2	2,67	0%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	3	1	2,00	2	4	2	2,67	33%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	2	2	1	1,67	3	3	1	2,33	40%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	2	1	1,67	2	2	1	1,67	0%
"		Özgün biçimlere yer verme	2	4	1	2,33	2	3	1	2,00	-14%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	1	3	2,00	1	1	2	1,33	-33%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	3	1,67	1	1	1	1,00	-40%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	5	3	3,33	2	3	2	2,33	-30%
"		Renkleri özgün kullanabilme	2	3	3	2,67	1	2	1	1,33	-50%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	2	2	3	2,33	2	2	2	2,00	-14%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	3	1	2,33	2	2	2	2,00	-14%
"		Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	2	3	2	2,33	2	2	1	1,67	-29%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	2	3	3,00	2	4	1	2,33	-22%

Yorum: Çocuk 10'un ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %10, renk yönünden %-38, kompozisyon yönünden ise %-20 oranında puan değişimi olmuştur. Çocuk, ilk çalışmasında şema, renk ve kompozisyon yönünden orta düzeyde bir başarılı göstermişken son çalışmasına şema dışında, renk ve kompozisyon yönünden negatif bir ilerleyişe geçmiştir. Renk çeşitliliğini sağlayamamış, rengin nüanslarını ve özgün renkleri kullanamamıştır. Aynı şekilde kompozisyon yönünden de gelişim gösterememiştir.

Çocuk11'in Resimleri

Resim 31(ön çalışma)

Resim 32(boyama kitabı uygulaması)

Resim33(son çalışma)

Tablo 15. Çocuk11'in Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk11	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	2	3	2,33	3	4	3	3,33	43%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	3	2,33	3	4	2	3,00	29%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	3	2	2	2,33	3	3	2	2,67	14%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	1	2	1,67	2	2	2	2,00	20%
"		Özgün biçimlere yer verme	2	3	2	2,33	2	2	1	1,67	-29%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	1	2	1,67	2	2	2	2,00	20%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	1	1,00	1	2	2	1,67	67%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	3	3	2,67	2	4	3	3,00	13%
"		Renkleri özgün kullanabilme	3	4	3	3,33	2	3	2	2,33	-30%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	3	2	2	2,33	3	2	2	2,33	0%
"		Obj ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	5	3	3,67	3	3	3	3,00	-18%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	3	2	2	2,33	3	2	3	2,67	14%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	1	1	2,00	3	2	2	2,33	17%

Yorum: Çocuk 11'in ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %15, renk yönünden %4, kompozisyon yönünden ise %0 oranında değişim olmuştur. Şema yönünden iki boyutlu nesneler çizebilme, biçimlere hareketler verebilme ve bilgi objelerinde zenginlik kriterleri açısından yükselişe geçmiştir. Ancak bu yükselişi özgün biçimlere yer verme kriterinde %-29'luk bir düşüşle gölgelemiştir. Yani boyama kitabından etkilenip resmine oradaki şekillerden ekleyerek özgünlükten uzaklaşmıştır. Bu durum renkleri özgün kullanabilme kriterinde de gözlemlenmiştir. Rengin nüanslarını ilk çalışmasına oranla %67 artırmıştır ve ikinci çalışmasında kullanabilmiştir.

Çocuk12'in Resimleri

Resim 34(ön çalışma)

Resim 35(boyama kitabı uygulaması)

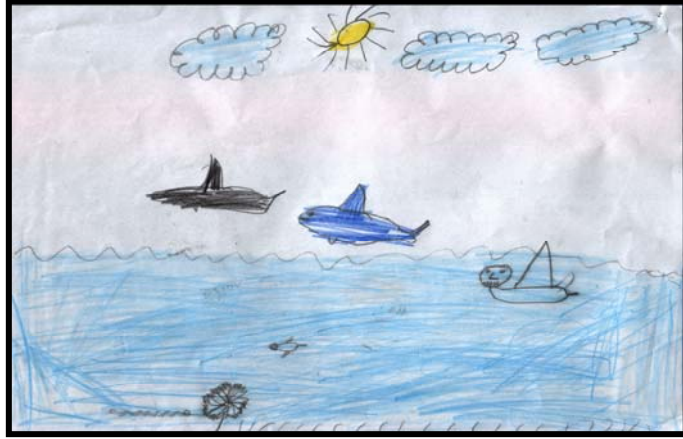
Resim 36(son çalışma)

Tablo 16. Çocuk12'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu

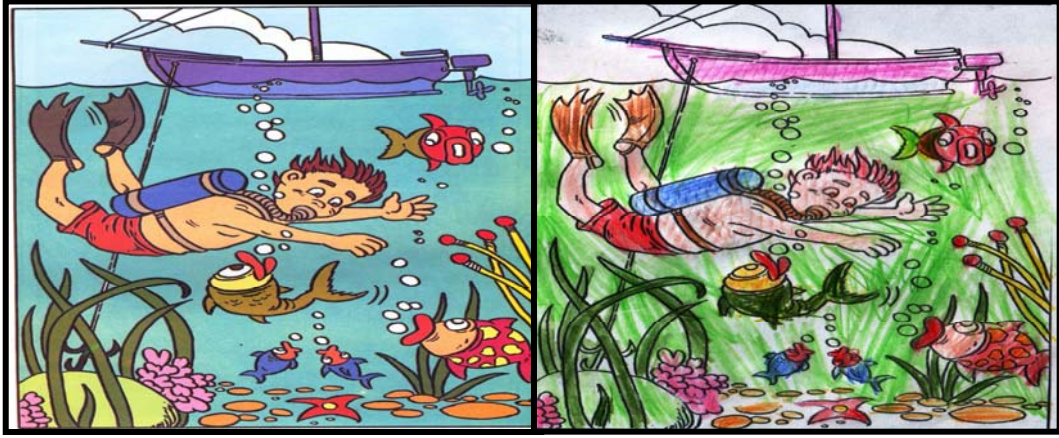
BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk12	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	4	4	3	3,67	4	3	3	3,33	-9%
"		Biçimlere hareketler verebilme	3	4	3	3,33	3	3	2	2,67	-20%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	4	2	2	2,67	3	3	2	2,67	0%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	3	2	2	2,33	3	2	2	2,33	0%
"		Özgün biçimlere yer verme	3	2	2	2,33	3	1	1	1,67	-29%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	3	2	2	2,33	3	2	2	2,33	0%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	2	1	1	1,33	2	2	2	2,00	50%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	4	3	3,00	2	3	3	2,67	-11%
"		Renkleri özgün kullanabilme	4	3	3	3,33	3	3	2	2,67	-20%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	4	3	2	3,00	4	3	2	3,00	0%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	4	3	3	3,33	4	3	3	3,33	0%
"		Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	4	2	2	2,67	4	2	3	3,00	13%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	1	1	2,00	2	2	2	2,00	0%

Yorum: Çocuk 12'nin ön ve son çalışmaları arasında, şema yönünden %-12, renk yönünden %-3, kompozisyon yönünden ise %3 oranda değişim olmuştur. Şema, renk ve kompozisyonda ilk çalışmada başarılı olan çocuk, boyama kitabı uygulamasının ardından boyama kitabından etkilenerek özgünlüğünü kaybetmiş ve bu etkileri son çalışmada resmine yansıtmıştır.

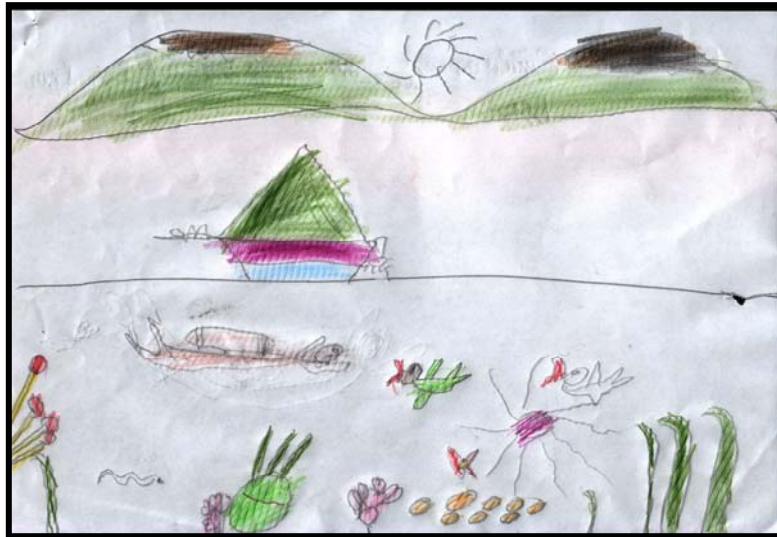
Çocuk13'ün Resimleri

Resim 37(ön çalışma)

Resim 38(boyama kitabı uygulaması)

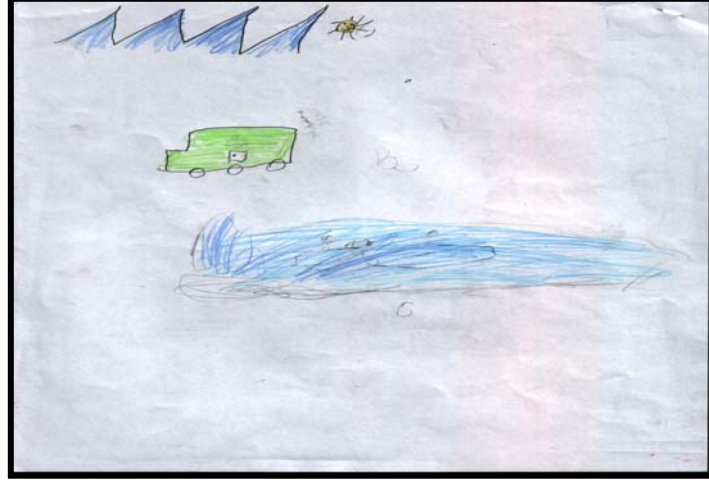
Resim 39(son çalışma)

Tablo 17. Çocuk13'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk13	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	4	3	3	3,33	4	5	4	4,33	30%
"		Biçimlere hareketler verebilme	3	4	4	3,67	3	4	4	3,67	0%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	4	3	3	3,33	4	5	4	4,33	30%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	3	3	3	3,00	4	5	4	4,33	44%
"		Özgün biçimlere yer verme	4	4	3	3,67	4	1	1	2,00	-45%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	2	2	2,00	2	4	3	3,00	50%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	2	2	2	2,00	2	4	3	3,00	50%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	3	2	2,33	2	3	3	2,67	14%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	1	2	1,33	2	3	4	3,00	125%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	4	3	2	3,00	4	4	4	4,00	33%
"		Obj ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	2	2	2,33	4	5	4	4,33	86%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	4	3	2	3,00	4	5	4	4,33	44%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	2	2	2,67	4	1	1	2,00	-25%

Yorum: Çocuk 13'ün ön ve son çalışmaları arasında, şema yönünden %10, renk yönünden %52, kompozisyon yönünden ise %33 oranında puan değişimi olmuştur. Çocuk, ilk çalışmasında bir kaç renge yer vermişken; son çalışmasında birçok renk kullanmıştır. Renk yönünden boyama kitabının etkisinde kalmamış, renkleri özgün kullanmayı başarmıştır. Kompozisyon ve şema yönünden ise boyama kitabının etkisinde kalarak, boyama kitabındaki nesne ve figürleri son çalışmasına taşımıştır. Özgün biçimlere yer vermede ve kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyinde de boyama kitabından yoğun bir biçimde etkilendiğini görebiliriz(Resim 39).

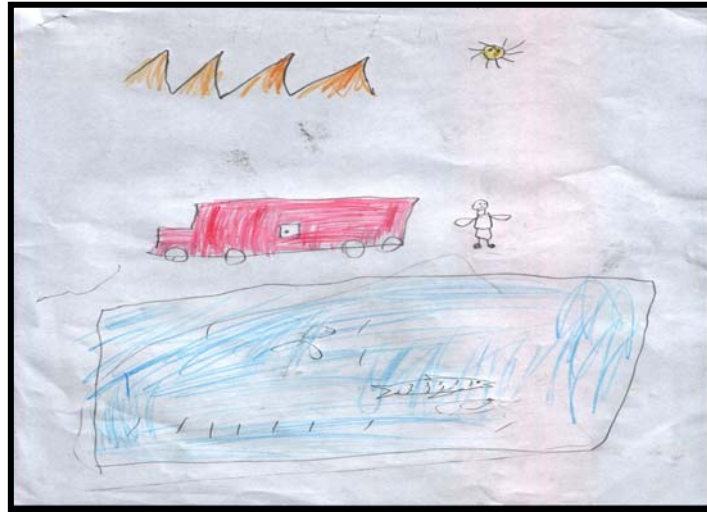
Çocuk14'ün Resimleri

Resim 40(ön çalışma)

Resim 41(boyama kitabı uygulaması)

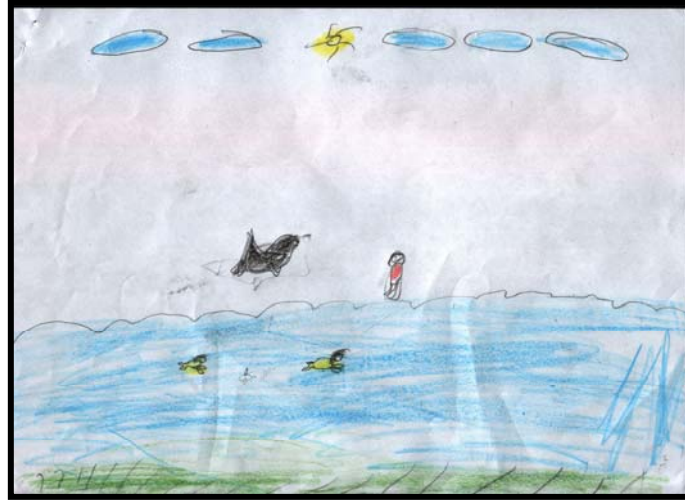
Resim 42(son çalışma)

Tablo 18. Çocuk14'ün Değerlendirme Sonuç Tablosu

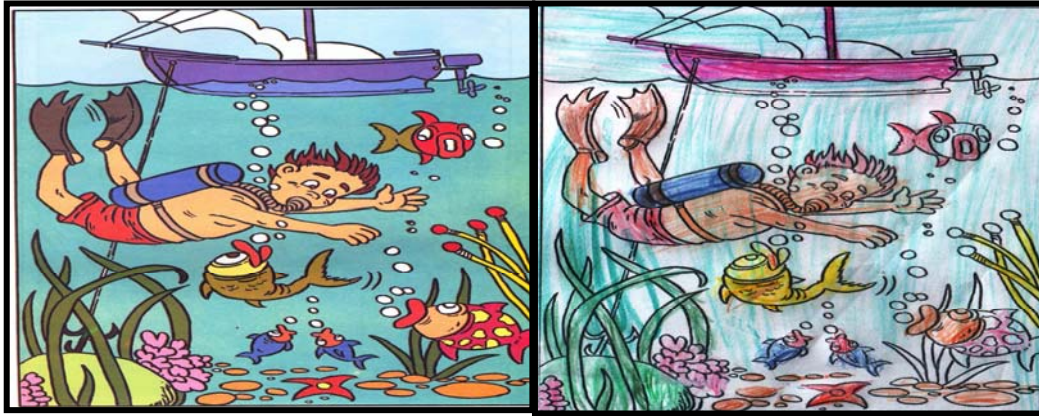
BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk14	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	2	2	2,00	3	3	4	3,33	67%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	2	2,00	2	2	4	2,67	33%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	1	1	2	1,33	2	1	4	2,33	75%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	1	1	1	1,00	3	2	2	2,33	133%
"		Özgün biçimlere yer verme	1	2	1	1,33	2	1	1	1,33	0%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	1	3	2,00	2	2	3	2,33	17%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	2	2	1,67	2	1	2	1,67	0%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	2	2	2,00	2	2	2	2,00	0%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	2	2	1,67	1	3	2	2,00	20%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	1	1	2	1,33	4	3	4	3,67	175%
"		Obj ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	1	1	2	1,33	3	1	4	2,67	100%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	1	1	1	1,00	3	2	3	2,67	167%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	2	3	2	2,33	3	3	1	2,33	0%

Yorum: Çocuk 14'ün ön ve son çalışmaları arasında, şema yönünden %57, renk yönünden %9, kompozisyon yönünden ise %89 oranında puan değişimi olmuştur. En çok kompozisyon yönünden obje ve figürler arasında bağlantı kurabilme ve kompozisyonda duyarlılık düzeyinde boyama kitabından etkilendiğini görmekteyiz(Resim 42). Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyinde ise ön çalışmasında yer alan konuyu birkaç nesne ekleyerek ve renklerini değiştirerek yeniden yapmıştır. Şema ve kompozisyon yönünden boyama kitabından etkilenmiş, renk kullanımında ise özgür davranmıştır.

Çocuk15'in Resimleri

Resim 43(ön çalışma)

Resim 44(boyama kitabı uygulaması)

Resim 45(son çalışma)

Tablo 19. Çocuk15’in Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
			Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	Değişim
Çocuk15	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	2	2	2,00	4	5	4	4,33	117%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	2	2,00	4	5	4	4,33	117%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	3	2	3	2,67	4	4	4	4,00	50%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	1	2	1,67	4	3	4	3,67	120%
"		Özgün biçimlere yer verme	2	3	2	2,33	3	1	3	2,33	0%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	3	2	2,33	3	3	3	3,00	29%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	2	1	2	1,67	2	2	2	2,00	20%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	3	2	2,33	2	3	2	2,33	0%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	2	1	1,33	2	1	2	1,67	25%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	4	3	4	3,67	4	5	4	4,33	18%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2	2	2	2,00	4	5	4	4,33	117%
"		Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	4	2	4	3,33	4	2	4	3,33	0%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	4	2	4	3,33	4	1	4	3,00	-10%

Yorum: Çocuk 15’in ön ve son çalışmaları arasında, şema yönünden %75, renk yönünden %17, kompozisyon yönünden ise % 22 oranında puan değişimi olmuştur. Şemada ilk dört kriterde puan yükselmesi, son kriterde yani “özgün biçimlere yer verme” de puanın düşmesi çocuğun boyama kitabından etkilenerek yaratıcılığına olumsuz yönde etkide bulunduğunun göstergesidir.

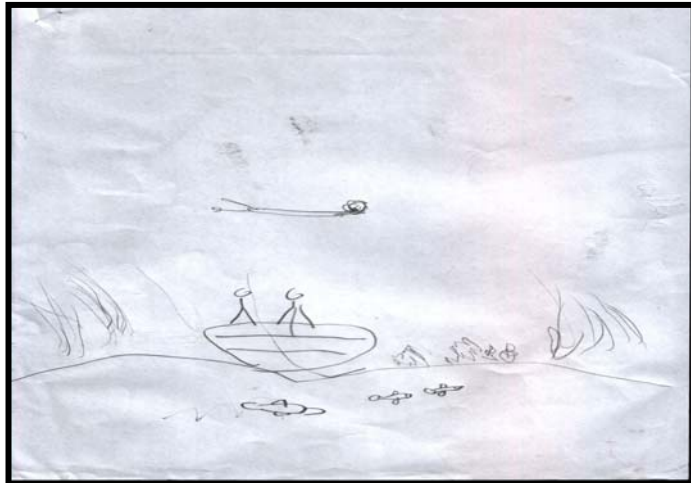
Çocuk16'in Resimleri

Resim 46(ön çalışma)

Resim 47(boyama kitabı uygulaması)

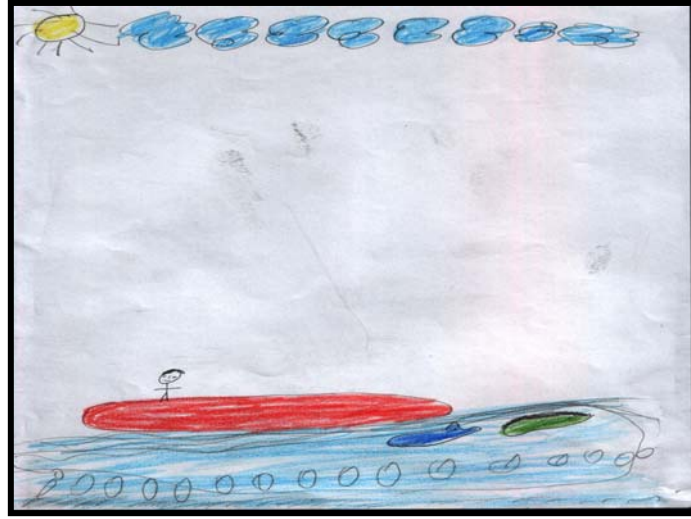
Resim 48(son çalışma)

Tablo 20. Çocuk16’nın Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk16	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	2	1	1,67	2	2	2	2,00	20%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	1	1,67	2	3	2	2,33	40%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	1	1	1	1,00	2	2	3	2,33	133%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	1	1	1,33	2	2	2	2,00	50%
"		Özgün biçimlere yer verme	1	1	1	1,00	1	1	2	1,33	33%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	1	2	1,67	1	1	1	1,00	-40%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	1	1,00	1	1	1	1,00	0%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	2	1	1,67	1	1	1	1,00	-40%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	2	2	1,67	1	1	1	1,00	-40%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	2	1	1	1,33	2	2	2	2,00	50%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2	2	2	2,00	3	4	3	3,33	67%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	2	2	2	2,00	3	2	2	2,33	17%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	1	2	1	1,33	1	1	1	1,00	-25%

Yorum: Çocuk 16’nın ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %50, renk yönünden %-33, kompozisyon yönünden ise %30 oranında puan değişimi olmuştur. Şemada “konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme” kriterindeki puan artışının olması çocuğun boyama kitabından etkilendiğini göstermektedir. Kompozisyon yönünden de boyama kitabından etkilendiği görülmektedir. Renkteki puan düşüşü ise çocuğun boyama kitabı uygulamasından sıkılıp ikinci çalışmada boyama yapmaktan vazgeçmesinden kaynaklanmaktadır.

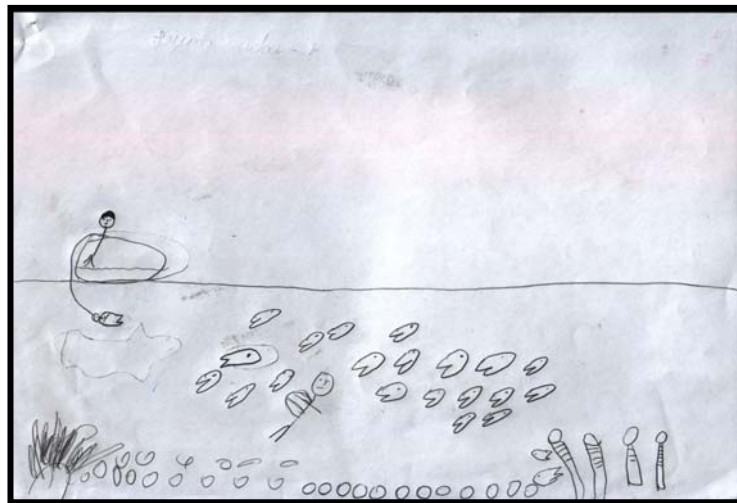
Çocuk17'in Resimleri

Resim 49(ön çalışma)

Resim 50(boyama kitabı uygulaması)

Resim 51(son çalışma)

Tablo 21. Çocuk17'nin Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk17	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	2	2	2,00	2	3	2	2,33	17%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	2	2,00	3	4	3	3,33	67%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	2	2	1	1,67	3	3	3	3,00	80%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	2	1	2	1,67	3	3	3	3,00	80%
"		Özgün biçimlere yer verme	2	2	1	1,67	2	3	3	2,67	60%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	3	3	2,67	1	1	1	1,00	-63%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	3	1	1	1,67	1	1	1	1,00	-40%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	3	3	3	3,00	1	1	1	1,00	-67%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	3	2	2,00	1	1	1	1,00	-50%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	2	1	2	1,67	4	3	3	3,33	100%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	3	3	2	2,67	3	5	4	4,00	50%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	3	1	2	2,00	4	3	3	3,33	67%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	3	2	1	2,00	3	3	3	3,00	50%

Yorum: Çocuk 17'nin ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %59, renk yönünden %-57, kompozisyon yönünden ise %64 oranında puan değişimi olmuştur. Şema ve kompozisyon yönünden boyama kitabı taklit edilmiştir. Renk yönünden ise boyama kitabı olumsuz etkide bulunarak, çocuğun renk gelişimine engel olmuştur.

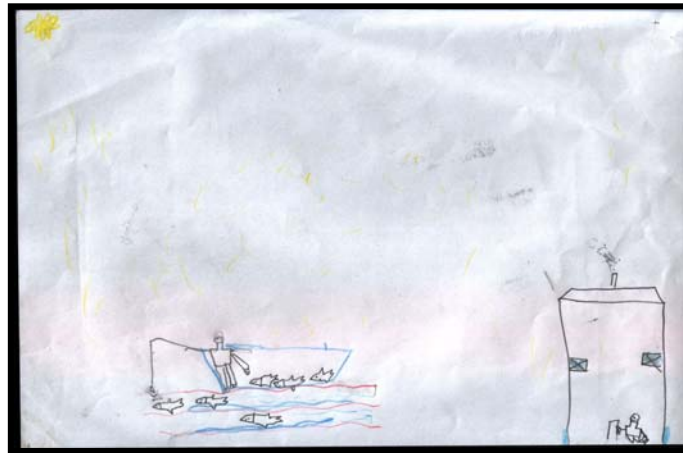
Çocuk18'in Resimleri

Resim 52(ön çalışma)

Resim 53(boyama kitabı uygulaması)

Resim 54(son çalışma)

Tablo 22. Çocuk18'in Değerlendirme Sonuç Tablosu

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU											
Öğrenci	Kategori	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Boyama kitabı uygulamasından önce				Boyama kitabı uygulaması sonrası				Değişim
			U1	U2	U3	Ort	U1	U2	U3	Ort	
Çocuk18	Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme	2	2	2	2,00	3	4	4	3,67	83%
"		Biçimlere hareketler verebilme	2	2	1	1,67	3	4	5	4,00	140%
"		Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme	1	1	1	1,00	3	3	3	3,00	200%
"		Bilgi objelerinde zenginlik	3	2	1	2,00	2	2	3	2,33	17%
"		Özgün biçimlere yer verme	1	4	3	2,67	2	2	2	2,00	-25%
"	Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme	2	4	4	3,33	2	1	1	1,33	-60%
"		Rengin nüanslarını kullanabilme	1	1	2	1,33	1	1	1	1,00	-25%
"		Biçimlerde özenli boyama yapabilme	2	1	1	1,33	1	1	1	1,00	-25%
"		Renkleri özgün kullanabilme	1	3	3	2,33	1	2	2	1,67	-29%
"	Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi	3	3	2	2,67	2	1	2	1,67	-38%
"		Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi	2	2	2	2,00	3	3	4	3,33	67%
"		Kompozisyonda duyarlılık(ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi	1	2	2	1,67	3	3	3	3,00	80%
"		Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi	1	2	2	1,67	3	2	2	2,33	40%

Yorum: Çocuk 18'in ön ve son çalışmaları arasında şema yönünden %61, renk yönünden %-40, kompozisyon yönünden ise %29 oranında puan değişimi olmuştur. Ön çalışmadaki şeması çok farklı olan çocuğun, boyama kitabı uygulamasının ardından şemasını geliştirerek konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilmiştir. Ancak özgün biçim ve renk kullanmadaki başarısı düşmüştür. Boyama kitabının etkisinde kalmıştır.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızın bu bölümünde; uygulanan yöntemle ilgili elde edilen verilerin yorumlanmasından çıkartılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar:

Araştırmanın sonucuna göre; boyama kitabı uygulaması okul öncesi çocukların resim çalışmalarında Tablo 1’de belirtildiği gibi %24’lük bir değişimle en çok şema yönünden etkide bulunmaktadır. İlk ve son çalışmalar arasındaki farklılıklar, boyama kitabı uygulamasına olan benzerlikler veya kopya etme durumları çocukların resimlerinde açıkça görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre çocuk, boyama kitabı uygulamasının ardından gördüğü yeni şema ve kompozisyonu son çalışmasına yansıtmakta ve hayal gücünü kullanmayı ihmal etmektedir. Bu durum, çocuğun düşünmekten vazgeçmesine ve yaratıcılığının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır. Bu yüzden şema ve kompozisyon yönünden boyama kitabı kullanımı oldukça zararlıdır.

Boyama kitabı uygulaması renk kullanımı açısından %-15’lik bir negatif yönlü değişime neden olmuştur(Tablo 1’de gösterilmiştir.). Çocukta, bir başarısızlık korkusu yaratarak bıkkınlığa sebep olmuş ve çocuk, son çalışmada resmini boyamaktan vazgeçmiştir. Bu, boyama kitabının çocuğun renk gelişimini olumsuz yönde etkilemesinin bir sonucudur.

Yine Tablo 1’de belirtildiği gibi boyama kitabı uygulaması kompozisyon yönünden ise %16’lık bir değişime neden olmuştur. Şema ve kompozisyonda olumlu gibi görünen bu değişim, aslında bir başarı göstergesinden çok çocuğun, boyama kitabından etkilendiğinin göstergesidir.

Bu araştırmanın sonucuna göre, yaratıcılığın geliştirilmesi açısından çocukların içlerinden geldiği gibi resim yapmalarının daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Boyama kitabı kullanımının şema ve kompozisyonda zenginlik sağlamak adına çocukların sanat eğitiminde kullanılması, çocuğun hayal gücünün feda edilmesine ve yaratıcılıklarının olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmuştur. Boyama kitabı çocuğu taklit ve kopyaya yöneltmiş, çocuktaki özgünlük kavramını yok etmiştir.

Yaratıcı düşünmenin öğrenilmesi ve öğretilmesi olanaklıdır. Ancak bu beceriler kendiliğinde ya da alınan eğitimin süresine bağlı olarak gelişmemektedir. Yaratıcı düşünmenin öğrenilmesi için öncelikle uygun bir ortamın sağlanması gerekir. Bu ortam, baskı ve stresten uzak, psikolojik açıdan özgür ve güvenli bir ortam olmalıdır. Böyle bir ortamda bulunanlar arasındaki iletişimde düşünmeyi geliştirici bir etkileşimin de olması gereklidir.

Resim etkinliğinin çocuğu tanımamızda onun düşünce ve karakter yapısını anlamamızda önemli bir yeri olduğu ortaya çıkmıştır. Kendisini ifade edemeyen, sosyal etkinliklerde bulunamayan yani sözlü iletişimde zorluk çeken çocukları tanımamızda önemli bir teşhis aracıdır. Böylece sanat eğitiminde kullanılacak olan araç ve gereçlerin seçiminin çocuğun gelişiminde önemli bir yeri olduğu gözlemlenmiştir.

5.2. ÖNERİLER

- Çocuğa boyama kitabı çalışmalarında sadece verilen resimlerle sınırlandığı görüldüğünden çocuğun sanat eğitiminde boyama kitabının kullanılmamasını, yaratıcılığın gelişiminde içlerinden geldiğı gibi(spontane) resim yaptırılması önerilir.
- Kalıplar içerisinde kalan, çocuğun kendi hayal dünyasını geliştirmesine engel olan, onu yaratıcılıktan uzaklaştıran tek düze materyaller kullanılmamalıdır.
- Anaokullarında şablon tasarımlarla eğitim yapmak yerine, nitelikli eserleri kullanarak eğitim yapılmalıdır.
- Anne ve babalar çocuklarının hayal gücünü ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesine olumlu katkıda bulunabilecek etkinliklerde bulunmasında yardımcı olmalılardır.
- Birlikte yapılan çizimlerde çocuğı yönlendirmek yerine onun bizi yönlendirmesine izin verilmeliyiz. Örneğın; yeşil yaprakların yerine kırmızı rengi kullanan çocuğa ‘hayır onun rengi yeşil olmalı’ demek yerine, istediğı gibi renkleri kullanmasında özgür bırakılmalıdır.
- Çocuğun farklı malzemelerle çalışmasına fırsat tanınmalıdır. Değışik boyaları, kağıtları, evdeki atık malzemeleri(boş kutular, rulolar, gazete kağıtları vs.) kullanması yönünde desteklenmelidir.
- Anne-babaların ve sanat eğitimcilerin, çocuğa resim eğitiminin verilmesinde, boyama kitabı ve diğeri şablon çalışmaların kullanılmasının zararlı olduğunu ve kendiliğinden(spontane) resim yapmanın öneminin belirtilmesi gibi bilgilerin kazandırılması gerekmektedir. Çünkü yeni neslin daha bilinçli, daha özgür düşünceli, kopyadan uzak bir gelecekte yaşantı sürerken toplumumuzda üretken, yaratıcı, özgün ve çözüm bulma çabası gösteren çocukların yetişmesi gerekmektedir.
- Sevdiğı bir hikayeyi ya da masalı kendi resimleriyle yeniden anlatması için fikirler sunabilirsiniz. Bu kitabı ciltletin ve başkalarına anlatması, zamanla yeni sayfalar ilave etmesi konusunda onu yüreklendirin.

- Bu araştırmada kız ve erkek çocukların ortalamalarına bakıldığında kızların genelde hayal gücünü daha iyi kullandıkları; erkeklerin ise özgün çalışma konusunda başarısız olduğu gözlemlenmiştir. Genel başarının artması için eğitiminde kopyadan uzak, özgün çalışmalara yer verilmesi ve bunun sevdirmesi önerilmektedir.

EKLER

Ek 1. Kaman İlçe Merkez Zübeyde Hanım Anaokulu’nda Araştırma Yapabilmek İçin Alınan İzin Belgesi

Ek 2. Araştırmada Kullanılan “Deniz Altında Yaşam Konulu Boyama Kitabı Çalışma Sayfası

Ek 3. Çocuk Resimlerinin Analizinde Kullanılan Değerlendirme Kriterleri

EK 4. Özgeçmiş

EK 1. Kaman İlçe Merkez Zübeyde Hanım Anaokulu'nda Araştırma Yapılabilmesi İçin Alınmış İzin Belgesi

**T.C.
KAMAN KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü**

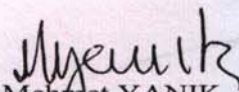
Sayı : B.08.4.MEM.202.148.243/ 4465
Konu: Gülseren GÖK'ün Araştırma izni

018205 06/12/2007

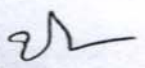
ZÜBEYDE HANIM ANAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Gülseren GÖK'ün "Boyama kitaplarının 5-6 yaş grubu Okul Öncesi Eğitimi Gören Çocukların Yaratıcılıklarına ve El Becerilerine olan Etkisinin İncelenmesi" konulu tez çalışması çerçevesinde okulunuzda 5-6 yaş 30 kişilik öğrenci grubuna 01.01.2008- 25.05.2008 tarihleri arasında gözlem araştırması yapması ile ilgili Valilik Makamının 29.11.2007 tarih ve 18144 sayılı onay örneği yazımız ekinde gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Mehmet YANIK
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Eki:1

06./12/2007 ŞEF :E.SEYFELİ

06./12/2007 ŞB.MD:H.İMAN

KAMAN İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Atatürk Cad. Hükümet Konağı kat :1
40300 Kaman / KIRŞEHİR
Tel : 0 386 712 49 52
Fax : 0 386 712 25 05
<http://kaman.meb.gov.tr>

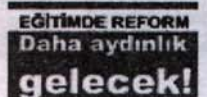
www.egitimdestek.meb.gov.tr

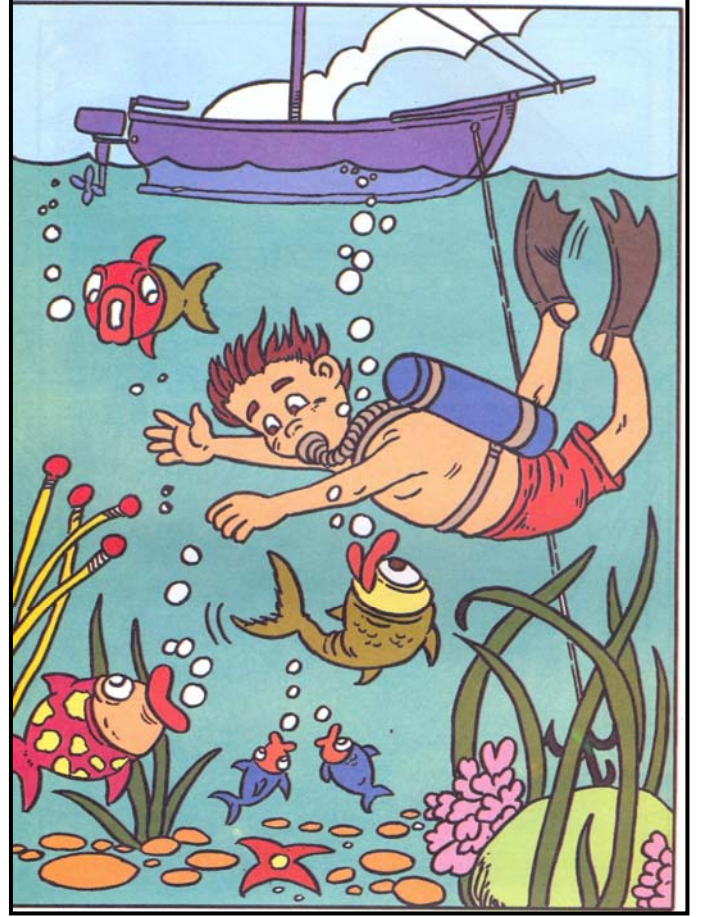
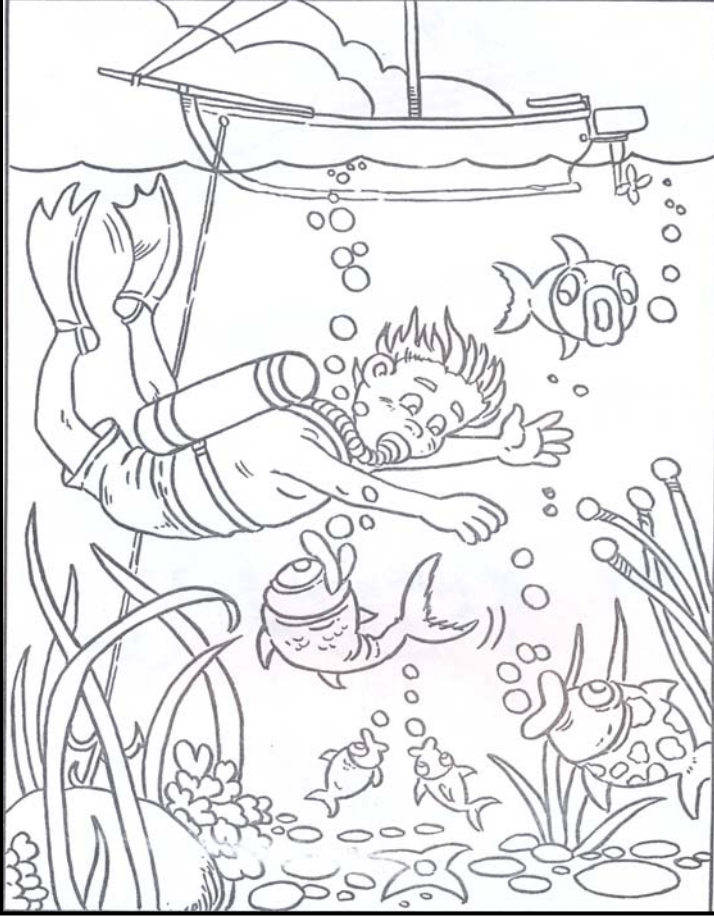
www.kizlarsunu.org

www.bilgi.aydinlikimdestek.org

EK 2. Araştırmada Kullanılan “Deniz Altında Yaşam Konulu Boyama Kitabı alışma Sayfası.

EK 3. Çocuk Resimlerinin Analizinde Kullanılan Değerlendirme Kriterleri

Çocuk No:

BOYAMA KİTABI UYGULAMASINDAN ÖNCE VE SONRA YAPILAN RESİMLERİN DEĞERLENDİRME FORMU			
DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		Boyama kitabı uygulamasından önce	Boyama kitabı uygulaması sonrası
Şema yönünden	İki boyutlu nesneler çizebilme		
	Biçimlere hareketler verebilme		
	Konuyla ilgili figür ve objeleri resimde yansıtabilme		
	Bilgi objelerinde zenginlik		
	Özgün biçimlere yer verme		
Renk yönünden	Renk çeşitliliğini sağlayabilme		
	Rengin nüanslarını kullanabilme		
	Biçimlerde özenli boyama yapabilme		
	Renkleri özgün kullanabilme		
Kompozisyon yönünden	Kağıt yüzeyinin değerlendirilmesi		
	Objeler ve figürler arasında bağlantı kurabilme düzeyi		
	Kompozisyonda duyarlılık (ayrıntıya girme, algıda duyarlılık) düzeyi		
	Kompozisyon oluştururken hayal gücünü kullanma düzeyi		
TOPLAM			

* **ÖLÇEK:** Hiç: 1, Az: 2, Orta: 3, Çok: 4, Pek çok: 5

Yrd. Doç. Dr.

Meliha YILMAZ

Doç. Dr.

Serap BUYURGAN

Arş. Gör.

Banu ÇOLAK

EK 4.**ÖZGEÇMİŞ**

Gülseren Gök, 1984 yılında Kırşehir'in Kaman ilçesinde doğdu. 1994 yılında Kaman Fatih İlköğretim Okulu'ndan ve 2002'de Kırşehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'ni bitirdi. 2006 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalından mezun oldu. Aynı yıl Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır.

KAYNAKÇA

ADLER, A.(1998). *Sorunlu Okul Çocuğu*. İstanbul: Cem Yayınları.

ALTINKÖPRÜ, T.(2001). *Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?* (Eğitim Dizisi:7) İstanbul: Hayat Yayıncılık.

ARAL, N; KANDIR, A; CAN YAŞAR, M.(2001). *Okul Öncesi Eğitim I*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

ARAL, N; KANDIR, A; CAN YAŞAR, M.(2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*. (Geliştirilmiş II. Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

ARIKAN, R.(2005). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. (Beşinci Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

ARTUT, K.(2004) *Okul Öncesinde Resim Eğitimi Eğitim Fakültesindeki Öğrenci ve Öğretmenler İçin Hazırlanan Kaynak Ders Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

ARTUT, K.(2004). *Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişimlerine İlişkin Bir İnceleme*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bil. Enstitüsü Dergisi.

ARTUT, K.(2007). *Okul Öncesinde Resim Eğitimi*.(2.Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.

ATKINSON, R; E, Smith; D, Bem; S, Nolen; Hoeksema(1999). *Psikolojiye Giriş*. (Çeviren: Yavuz Alagon). Ankara: Arkadaş L.T.Ş.

BALCI, Y. B; SAY, N.(2004). *Temel Sanat Eğitimi*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

BİGALI, Ş.(1984). *Resim Sanatı*. Ankara: Şafak Matbaası.

BUYURGAN, S; BUYURGAN, U.(2001). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi, İlköğretim I. Kademe.* (I. Basım). Ankara: Dersal Yayıncılık.

BÜYÜKİŞLEYEN, M. Z.(1975). *Sanat ve İş Eğitimi Metodu.* Ankara: Şafak Matbaası.

DARICA, N.(2003). *Okul Öncesi Eğitimcileri İçin Etkinlik Dünyası.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

DİVANLIOĞLU, H.D.(1997). *Temel Tasar, Tasar'ın Öge ve İlkeleri.* İstanbul: Birsen Yayınevi.

DÖL, A.(1997). *0-6 Yaş Çocuk Kitapları Resimlemeleri.* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

EİNÖN, D.(2000). *Bebeklikten Okula Öğrenmede İlk Adımlar.* Çeviren: Ayşegül Çetin. İstanbul: Remzi Kitapevi.

ERİNÇ, M. S.(Kasım 2004). *Sanat Psikolojisine Giriş.* Ankara:Ütopya Yayınevi.

EYÜPOĞLU, B. R.(1974-Ekim). *Çocuktan Al Haberi.* Millet Sanat Dergisi.

GÖKAYDIN, N.(2002). *Temel Sanat Eğitimi.* Ankara: MEB. Yayınları.

GÜRTUNA, S.(2003). *Çocuk ve Sanat Eğitimi: "Çocuğum Sanatla Tanışıyor."* (Birinci Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

KAPTAN, S.(1973). *Bilimsel Araştırma Teknikleri.* Ankara: Rehber Yayınevi.

KAPTAN, S.(1998). *Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri.* Ankara: Tek Işık Web Ofset.

KIRIŞOĞLU, O.T.(2005). *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak*. (3.baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.

MACGREGOR, C.(1996). *Genç Beyinler İçin Cazip Uyumlar*. Çeviren: Ersin Soylu. İstanbul: Papirüs Yayınları.

MEB.(1993). *On Dördüncü Milli Eğitim Şurası*. 27-29 Eylül.

OĞUZKAN, Ş; DEMİRAL, Ö; TÜR, G.(Eylül 2001). *Okul Öncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri*. İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama.

OKTAY, A.(1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem*. (1. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık

ÖZLER, H.(2009). *Anaokulu Öğretmenleri Tarafından Çocuklara Yaptırılan Görsel Sanat Etkinliklerinin Yaratıcılık Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara:228369.

ÖZSOY, V.(2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. (Birinci baskı) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ÖZSOY, V.(2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. (İkinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

SAN, İ.(1979). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası.

SAN, İ.(1980). *Yaratıcılık İki Düşünce Biçimi ve Çocuğun Yaratıcı Eğitimi*. Ankara: TRT Çocuk Yayınları Semineri Program Planlama Daire Başkanlığı.

SAN, İ.(2004). *Sanat ve Eğitim: Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları*.(Genişletilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.

SAVCIOĞLU, N. N.(2003). *Çocuk ve Sanat*. İstanbul: Okyan-Us Yayıncılık

SUNGUR, N.(1992). *Yaratıcı Düşünce*. (Birinci Baskı) İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

STRİKER, S. *Çocuklara Sanat Eğitimi*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

STOKROCKİ, M; KIRIŞOĞLU, O.(1996). *İlköğretim Sanat Öğretimi*. Ankara: YÖK Dünya Bankası.

ŞAHİN, E.(2005). *Okul Öncesi Eğitimi(Öğretmen Adayları İçin Uygulama Klavuzu)*. Ankara: Anı Yayıncılık

TANSUĞ, S.(1992). *Resim Sanatının Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

TEKİN, Z.(1995). *Çocuk Resimleri ve Oyun*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

TİMUÇİN, A.(2007). *Estetik*. İstanbul: BDS Yayınları.

TOS, F.(2001). *Çocuğun Gelişiminde Okul Öncesi Eğitimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

TUNCER, N.(1994). *Bir Tür Olarak Resimli Kitap Nedir?. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul.

TURLA, A.(2004). “Çocuk ve Yaratıcılık” *Çocuğum Daha Yaratıcı Olabilir mi?* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ YAYINLARI.(1990). *Resim-iş Öğretimi ve Sorunları*. Ankara: Şafak Matbaası

VATAN, Y.(2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yetenek Belirleyen ve Beceri Kazandıran Etkinlikler*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

YAŞAR, T.(2000). *Okullarda Resim-İş Eğitimi*. Ankara: Yaşar Yayınları.

YAVUZER, H.(1993). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

YAVUZER, H.(1998). *Çocuk Resimleriyle Çocuğu Tanımak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

YILMAZ, M.(2007). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*(Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

.....(2009). *Okul Öncesi Eğitim Kataloğu*. İstanbul: Zambak Yayınları.